Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ...-нээ гарана | № 181 (16704) | 1984 оной августын 7, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

Н. И. РЫЖКОВ УЛААН-ҮДЭhӨӨ МОРДОБО

КПСС-эй ЦК-гай секретарь Н. И. Рыжков Ажалай Улаан Тугай орден Улаан-Үдэ хотодо барюулалгын баяр ёhололдо хабаадалсаhанайнгаа hүүлээр үсэгэлдэр Москва бусаба.

КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляков, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Б. Саганов, КПСС-эй обкомой хоёрдохи секретарь К. А. Албашеев, партиин обкомой секретарьнар А. А. Бадиев, В. Ф. Лысов, Л. В. Потапов, КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь В. С. Тимашов болон КПСС-эй обкомой ба республикын Министрнүүдэй Соведэй аппарадай харюусалгата бусад хүдэлмэрилэгшэд Улаан-Үдын аэропортдо Н. И. Рыжковые үдэшэhэн байна.

КПСС-эй ЦК-гай СЕКРЕТАРЬ НҮХЭР Н. И. РЫЖКОВ—МАНАЙ РЕСПУБЛИКАДА

КПСС-эй Центральна Комитедэй секретарь Н. И. Рыжковой Улаан-Үдэдэ ерээд байhан тухай энээнэй урда тээ мэдээсэгдээ hэн. Улаан-Үдэдэ Ажалай Улаан Тугай орден барюулалгада зорюулагдаhан баярай заседанида хабаадажа, тэрэ ордениие городой тугта зүүлгэhэн байна.

Тэрэ үдэр Н. И. Рыжков хэдэн предприятинуудта ябаhан, хүдэлмэришэдтэй, мэргэжэлтэдтэй хөөрэлдэhэн, городой хүн зонтой уулзаhан байха юм.

* * *

Үглөөдэрынь Байгаалиин музейдэ орожо хараhан байна. Иимэ түхэлэй музей РСФСР соо оройдоол ганса байhаниинь тэмдэглэхэдэ hонирхолтой. Энэ тон залуу музей. Нээгдэhээр жэлhээ үлүү болобошье, тэрэ олоной анхарал ехээр татадаг болонхой. Эндэ зуу мянга гаран хүн орожо, үзэсхэлэнгынь хараhан шуу. Музейдэ табигдаhан зүйлнүүд уран гоёор, бэлиг шадабаритайгаар табигданхай. Буряад ороной байгаали тухай, тэрэнэй ан амитадай болон ургамалнуудай баялигые үнэншэмэ гоёор харуулhан байна.

Буряадай АССР-эй соёлой министр Д. З. Жалсараев, музейн директор А. С. Пискунов гэгшэд нүхэр Н. И. Рыжковто музей тухай тайлбарин хөөрэhэн, тэрэнэй hонирхоhон асуудалнуудта харюусаhан байха юм.

Нүхэр Рыжков Байгал далайе зураглан харуулhан зүйлнүүдые ехэ hонирхон хараба. Загаhа үсхэбэрилгын хэрэгээр, хаб загаhа олзоборилгын болон тэрэнэй продукци хэрэглэлгээр ехэтэ hонирхобо.

Удаань нүхэр Рыжков нэгэдэмэл музейн жасада хадагалагдажа байгаа Зүүн зүгэй зүйлнүүдые хараба. СССР-эй Наукануудай Академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай Ниитын эрдэмэй институдай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ К. М. Герасимовагай тайлбариие ехэ анхаралтайгаар шагнаба.

Этнографическа музейдэ удаан байба. Н. И. Рыжков буряадуудай модон, hэеы гэрнүүдэй, эвенк зоной отогуудай, шэмээшэгүүдэй байра байдалай хажуугаар ябажа хараhан байна. Тиигэжэ Забайкалиин урда үеын хүн зоной ажабайдалтай анхаралтайгаар танилсаа бшуу. Энэ музейе байгуулагшадай, тэндэ хүдэлдэг хүнүүдэй ажал хэрэгые hайшааhан, энэ шухала болон аша туhатай хүдэлмэридөө амжалта туйлахыень хүсэhэн байна.

Тэрэл үдэр Н. И. Рыжков ипподромой, колхозой дэлгүүрэй хүдэлмэритэй танилсаба.

Н. И. Рыжковой город соогуур ябахадань КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляков, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Б. Саганов, партиин обкомой хоёрдохи секретарь К. А. Албашеев, партиин обкомой секретарь Л. В. Потапов, КПСС-эй горкомой нэгэдэхи секретарь В. С. Тимашов ябалсаа.

* * *

Августын 4—5-най үдэрнүүдтэ КПСС-эй ЦК-гай секретарь Н. И. Рыжков Байгал-Амарай түмэр замай барилгын ябасатай танилсаба.

Түмэр замай барилгын 825-дахи километртэ хүдэлжэ байhан Ленинскэ комсомолой шангай лауреат Александр Бондариин бригадатай уулзаба. Түмэр замай рельснүүдые табижа байгаа суута бригадын монтернууд үндэр айлшаниие ехэ баяр баясхалантайгаар, хүндэмүүшэ ёhoор хүлеэн угтаба.

— Энэ габшагайгаар ажаллажа байhан газар дээрээ Таниие амаршалжа байhандаа бидэ ехэ баяртайбди. Бидэ Таниие хүлеэгээбди, — гэжэ нүхэр Бондарь КПСС-эй ЦК-гай секретарьта хэлэбэ.

— Би ойлгожо байнаб, — гэжэ Николай Иванович энеэбхилэн хэлээд, хуhанда хадаатай байhан түмэр замай утые харуулан, гоёор зурагдаhан самбарые hонирхон харана. Тэрээн дээрэнь «Москва — 6162 километр, Комсомольск-на-Амуре — 2257 километр, Свердловск — 4334 километр» гэжэ аржытар бэшээтэй. Иимэл холо газарта эдэ барилгашад хүдэлжэ, байhан тухайгаа бэшээд, нүхэр Рыжковой Свердловскдо олон жэлдэ хүдэлhыень мэдэжэ байhан тула энэ өөрынгөө плакат дээрэ тэрэ хотые зорюута оруулаа бшуу.

— Ен таачадые танай бригадир шэнги бултадаа hахалтайнууд юм гэжэ hанадаг байгаалби, — гэжэ энеэбхилэн, Николай Иванович сэбэрээр хюhажархиhан нюуртай Иван Машковтой мэндэшэлэлсэхэдээ хэлэбэ,—Бондариие, мүн Варшавскиие, hахалтай хүбүүдые «Правда» дээрэ хараа hэм.

— Мандатнай гансал бригадирнууднай hахалтай юм, энээгээрээл тэдэнэр нэгэ ондоотой ха юм даа, — гэжэ Борис Матвеев шоггтойгоор зугаална.

Харгы баригшадтай үнэн зүрхэнэй, хани халуун аха дүүгэй хөөрэлдөөн болоо. Шпалануудта рельс барижа хадаhан решеткэнуудые табидаг технологи тухай, ажалай бүтээсэ болон техникын арга боломжо болон бэхи бүхэ тухай, хүдэлмэриин ябаса болон хүдэлмэришэдэй hанал бодол, hуудал байдал, ажалай эмхидхэл болон хүдэлмэриин саг тухай hонирхобо.

Эдэ барилгашад сэдьхэл бодолнай тэниглэн, техникэшье найдамтай даа гэжэ мэдүүлбэ. Харгы табидаг энэ машина Калугада бүтээгдэhэн. Дабаанhaa эхилжэ, энэ техникээр хүдэлнэбди, hайнаар «алба» хэжэ ябанал даа, ямаршье бэрхэшээлые гаталжа шадана.

— hүүлшын «алтан» рельс хэзээ табижа дүүргэхэбта?

— Уялга соо заагдаhанhaa эртүүр дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэйбди. Үлөөд байhан 80 километр зайе октябриин 1-дэ гү, али үшөө эртүүршье дабахаар. Рельсын табигдаха газар бэлдэлгэ манда hаад ушаруулнагүй, — гэжэ А. Бондарь харюусаад, хайр шулуу ашаhан хэдэн олон самосвалнуудай hубарин ябаhан харгы тээшэ заана.

Эндэ ехэ ажал хэхэ хүсэн суглуулагданхай. Мульhэн сэбдэг газартай хойто зүгтэ баригдажа байhан Транссибириин түмэр замай түгэсхэлэй шатада эршэ түгэсөөр, ажалай үндэр бүтээсэтэйгөөр ажаллаха гэжэ транспортын барилгашад шиидээ.

БАМ-да мүндэлhэн ёhо заншалай гуримаар нүхэр Н. И. Рыжковто «мүнгэн гадаhа» хадаха хүндэтэ эрхэ үгтэбэ.

— Николай Иванович, манда туhалыт,— гээд, А. Бондарь дурадхаха зуураа, КПСС-эй ЦК-гай секретарьта алха ба каска hарбайба.

— Энэ минии ажабайдалда хоёрдохи каска,— гэжэ нүхэр Н. И. Рыжков миhэрэн хэлэбэ.— Ехэ баяртайгаар танай заабари бэелүүлхэ байнаб. Дурасхаал болохо ха юм. Энэ газараар ябахашье саг дайралдажа болохо.

— Заал hаа, «алтан залгаада» ерээрэйгты. Хүлеэхэбди, — гэжэ А. Бондарь урина.

Нүхэр Н. И. Рыжковтой уулзахаяа КПСС-эй Шэтын обкомой нэгэдэхи секретарь М. И. Матафонов, партиин обкомой секретарь В. Д. Баев эндэ ерэhэн байна.

Энэл үдэрэй үдэшэниинь нүхэр Н. И. Рыжков Хойто-Муяын тоннелиин барилгашадтай уулзаа. Тэрэ дээрэhээ сэхэ доошоо бууhан стволоор тоннель руу орожо, проходчигуудтай хөөрэлдэбэ. Тиигэжэ А. П. Филимоновой бригадын хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдөөн болоо.

Бригадын ехэнхи хүдэлмэришэд Кодар ошонхой. Тэдэнэр поезднуудые саг соонь ябуулжа эхилхэ хүдэлмэриин түгэсхэхы ажал бэелүүлэлсэнэ.

Бригадирай уялгые дүүргэгшэ Ю. И. Мельничук Хойто-Муяын шэлые hэтэ нүхэлхэ хүдэлмэриин шухала асуудалнууд, хүндэ хүшэр таланууд тушаа, хэдын хахардаhаниие ямар арга хэрэглэн дабадаг тухайгаа КПСС-эй ЦК-гай секретарьта хөөрэжэ үгэбэ.

Нүхэр Н. И. Рыжков тоннельhээ штольня руу орожо, суута проходчик, бригадир А. Г. Ивановтой уулзаhан, дэлгэрэнгыгээр хөөрэлдэhэн байна.

— Эрдэмтэд хэр танда туhална гээшэб?—гэжэ нүхэр Н. И. Рыжков hураба.

— Туршалганууд хэгдэнэ. Ехээр туhалhаншье юумэниинь үгы даа,— гэжэ А. Г. Иванов харюусаа.— Гол түлэб лэ дүй дүршэлтэй хүнүүд хүдэлдэг. Бүхы механизаторнууднай тиимэ юм. Мүнөөнэй эрхэ байдалда проходчик гээшэ механизатор байха зэргэтэй. Манда хүсэтэй техникэ үгтэнхэй, үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлхэ арга бии.

А. Г. Ивановой бригада иимээр ажалладаг байhанаа нэгэнтэ бэшэ харуулhан. Тэдэнэр олон удаан габшагай түргэнөөр малталга хэhэн юм. Тэрэ тоодо тон үндэр туйлалта — hарын туршада 308 погонно метр малтаhан байха,

Хөөрэлдөөнэй үедэ тоннель баригшадай hуудал байдалые hайжаруулха, онсолбол, гэр байра түргэнөөр үгэхэ тушаа асуудалда анхарал хандуулагдаа.

Нүхэр Н. И. Рыжков августын 5-да Северобайкальск хототой танилсаhан, эндэ ажаhуугшадтай хөөрэлдэhэн, БАМ-ай түүхын музейдо орохон, уран зурагай галерей бухараhан байна.

Партиин городской комитедтэ КПСС-эй ЦК-гай секретарь Н. И. Рыжков районой болон барилгын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэй зүблөө үнгэргөө. БАМ шадарай газар дайдые ашаглаха асуудалда хөөрэлдөөн зорюулагдаа. КПСС-эй обкомой секретарь Л. В. Потапов, партиин Северобайкальскын горкомой нэгэдэхи секретарь Л. П. Табалаев, «Главбамстройн» начальник К. В. Мохортов, «Бурятгеология» нэгэдэлэй генеральна директор П. Ч. Шобогоров зүблөөн дээрэ үгэ хэлээ.

Нүхэр Н. И. Рыжков транспортна барилгашадай габшагай ажалда үндэр сэгнэлтэ үгөө, БАМ шадарай газарые ашаглалгын мүнөөдэрэй ба саашадаа бэелүүлэгдэхэ хүдэлмэриин асуудалнууд тушаа өөрынгөө hанамжа болон дурадхалнуудые хэлээ.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь Н. И. Рыжковтой хамта КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляков, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Б. Саганов, партиин обкомой секретарь Л. В. Потапов, «Главбамстройн» начальник К. В. Мохортов Байгал-Амарай түмэр замай баригдажа байhан газараар ябалсаа.

* * *

КПСС-эй ЦК-гай секретарь Н. И. Рыжков үсэгэлдэр үглөөнhөө эхилжэ, Улаан-Үдэ город соогуур ябалгаяа үргэлжэлүүлбэ. Сампиловай нэрэмжэтэ уран зурагай музейдэ орожо, Буряад ороной уран зураашадай бүтээлнүүдые хараад, удаань Х. Намсараевай нэрэмжэтэ Буряадай драмын академическэ театрта ерэhэн байна.

Хүндэтэ айлшадай тэмдэг табидаг дэбтэр соо: «Танай арадай искусстватай танилсалга минии сэдьхэл бодолдо ехэ урма баяр асараа. Уран бэлигтэнэй бүтээлнүүд дотор совет хүнүүдэй, тэдэнэй ажалые зураглан харуулhан ушар hайн хэрэг гээшэ.

Таанад ехэ хэрэг бүтээнэт. Национальна ёhо заншалаа баримталнат. Арад хадаа өөhэдынгөө түүхые мэдэхэ, саашадаа юу бүтээхэ байhанаа тодорхойлхо зэргэтэй. Арад зондо иимэ хэрэгтэй, ерээдүйн үетэндэ тон шухала хэрэг бүтээжэ байhан таанадай ажалда амжалта хүсэнэб».

* * *

Үсэгэлдэр Н. И. Рыжков Улаан-Үдын районой «Маяк» колхоздо ошоhон, Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын экономикотой, ВАСХНИЛ-ай Сибириин отделениин Буряадай эрдэм-шэнжэлэлгын хүдөө ажахын институдай хүдэлмэритэй танилсаба.

Н. И. Рыжковтой КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляков, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Б. Саганов, партиин обкомой хоёрдохи секретарь К. А. Албашеев сугтаа ябалсаба.

И. КАЗАНЦЕВ,

И. ОЧИРОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Н. И. Рыжков БАМ-ай суута барилгашан А. Бондарьтой хөөрэлдэжэ байна.

КПСС-эй ОБКОМДО ЗҮБЛӨӨН БОЛОБО

Үсэгэлдэр КПСС-эй ЦК-гай секретарь Н. И. Рыжков партиин обкомдо зүблөө үнгэргэбэ. КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүд, гэшүүндэ кандидадууд, аппарадай хүдэлмэрилэгшэд, хэдэн министерство болон албан зургаануудые хүтэлбэрилэгшэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадалсаа.

КПСС-эй XXVI съездын, партиин ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Константин Устинович Черненкын үгэнүүд соо найруулагдаhан заабаринууд болон тобшололнуудые дүүргэлтын ябаса тухай нүхэр Н. И. Рыжков хөөрэжэ үгэбэ.

Партийна организацинууд экономикын асуудалнуудта анхаралаа улам ехээр хандуулдаг болоо. Промышленна предприятинууд hайнаар хүдэлнэ. Энэ ушарта журам бэхижүүлхэ ба даалгагдаhан хэрэгэй түлөө харюусалга дээшэлүүлхэ талаар ябуулhан хүдэлмэри горитой нүлөө үзүүлнэ. Нёдондо жэл яhала hайнаар түгэсхэгдөө. Үйлэдбэридэ туйлагдаhан эршэ энэшье жэлдэ арьбадхагдажа байна. Хүдөө ажахыда ажал хэрэгүүд зарим тэды hайжарна.

Политическэ ба ажалай үндэр дэбжэлтын оршон байдалда партимнай, гүрэн түрэмнай КПСС-эй ээлжээтэ XXVII съездэдэ бэлэдхэлгын шатада орожо байна гээд тэрэ хэлэбэ. Партиин Программын шэнэ редакци, ороной экономическа ба социальна хүгжэлтын саашанхи Гол шэглэлнүүдые зохёон табиха хүдэлмэри ябуулагдана.

Туйлалтануудтаа сэгнэлтэ үгэхэ зуураа, бэелүүлэгдэхэ зорилгонуудтаа анхаралаа хандуулха шухала.

Журам болон эмхидхэл hайжаруулгые үргэлжэлүүлхэ, эдэбхи үүсхэл болон зохёохы бэдэрэлгые хүгжөөхэ хэрэгтэй. Удаан болзорой экономическа болон социальна түсэбүүдые зохёон табихадаа, хүн зоной ургэжа байгаа материальна ба соёлой эрилтэнүүдтэ түбхын түрүүндэ анхарал хандуулагдаха ёhотой. Совет хүнүүдэй hуудал байдалые hайжаруулхын тула улам бүри hайнаар ажаллаха болонобди. Ажалай бүтээсые түсэбhөө гадуур 1 процентээр дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэнгые 0,5 процентээр нэмэжэ хямдаруулха зорилго партимнай табина гэжэ мэдээжэ. Энэ хоёр зорилго юундэ табигдаба гээшэб? Ушарынь, энэ хоёр баримта үйлэдбэриин ашаг үрые ниитэлэн тодорхойлно бшуу. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлэнгүйгөөр үйлэдбэриие хүгжөөжэ болохогүй. Продукциинь өөрынь үнэ сэндэ бүри ехээр анхарал хандуулха хэрэгтэй. hүүлэй жэлнүүдтэ экономикын энэ асуудалай мартагдаад байhыень халагламаар.

Мүнөө байдалынь hайжаржа байна. Энэ шэглэлээ саашадань үшөөл баталха хэрэгтэй. Научно-техническэ хүгжэлтые хурдадхаха, капитальна барилга, хүтэлбэрилгые нарижуулан hайжаруулха тухай нүхэр Н. И. Рыжков тогтоhон байна.

Сагай уларилай таарамжагүйhөө боложо, хүдөө ажахыда тохёолдоhон орёо хүшэр байдал тухай хэлэхэдээ, мүнөө үедэ ябажа байгаа тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриин удха шанарые тэрэ онсолбо.

Буряад ороной зарим предприятинуудтай танилсаhан, тухайгаа хөөрэхэ зуураа, нүхэр Н. И. Рыжков БАМ-ай транспортна барилгашадай хүдэлмэридэ үндэр сэгнэлтэ үгэбэ.

Республикын промышленность арадай ажахын нэгэдэмэл комплексын таhаршагүй ба үндэр хүгжэлтэтэй хубинь болоо гэжэ тэрэ хэлэбэ. СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ Буряад орон хубитаяа оруулна.

Мүнөө республикада арбан хоёрдохи табан жэлэй хугасаадахи хүгжэлтын хараа шугамые тодорхойлхо талаар хүдэлмэри ябуулагдана. Энэ хүдэлмэриин болзорhоо урид бэелүүлэгдэжэ байhые тэмдэглэмээр. Түс ушар үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэдэ ажалшадай хабаадалгын эли тодо гэршэ мүн. Экономикые хүгжөөлгын ашаг үрэтэй арга замуудые бэдэрэлгэдэ туйлагдаhан амжалтанууд, экономикын асуудалнуудай гүнзэгы шэнжэлэл Буряадай үглөөдэрэй хүгжэлтэдэ нүлөөлхэ байна бшуу.

БАМ шадарай газарые, хойто районуудай байгаалиин баялигуудые ашаглахын тула республикада ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ юм. Байгаалиин баялигуудые бүхы талаhаань шэнжэлхэ, ажахыда хэрэглэлгын гол шэглэлнүүдыень тодорхойлхо тухай мүнөө бодомжолхо хэрэгтэй. Нютагай эдеэ хоолой үндэhэ hуури байгуулха тушаа анхарха шухала.

Эдэ бүгэдые бэелүүлхэ бүхы арга боломжонууд бии. Гол түлэбынь гэхэдэ, БАМ-ай түрүү ажалша коллективүүд болоно. Эндэхи кадрнуудые зандань үлөөжэ, саашанхи хүдэлмэридэнь эрхэ байдал байгуулха хэрэгтэй.

Нүхэр Н. И. Рыжков республикын ажалшадые, бүхы хүн зониие үндэр шагналаарнь дахяад амаршалhан, байгуулхы ажалдань шэнэ амжалтануудые хүсэhэн байна.

Республикын экономико болон соёл культура хүгжөөхэ тухай анхарал оролдолгынь түлөө КПСС-эй Центральна Комитедтэ КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляков баяр баясхалан зүблөөнэй түгэсхэлдэ хүргэбэ. Энэ оной ба бүхыдэнь табан жэлэй түсэбтэ даабаринууд болон социалис уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула областной партийна организаци, Буряадай бүхы ажалшад эршэтэ хэмжээнүүдые абаха, саашадаа бэелүүлэгдэхэ асуудалнуудые шиидхэхын тула үсэд нэтэрүүгээр ажаллаха юм гэжэ тэрэ найдуулба.

...А БОРООДОШЬЕ ...ААТАНГҮЙ

...ндахи июль hара үнгэрэбэ. Республикымнай хүдөө ... мүнөө үедэ халуун хаhа оронхой. Малай тэ... ...дхэлгэ ямаршье жэлдэ олон бэрхэшээлнүүдые ...даг сагай уларилай оршондо үнгэрдэг гээшэ. ...зүн онсо hайн байба гэхын аргагүй. Гэбэшье ...й хүтэлбэрилэгшэд партийна организацинуудтай... ...эмхидхэлэй, идхалгын хүдэлмэри ябуулжа, тэжээл ...э урда жэлнүүдэйхидтэ орхоодоо эртэшэг эхилээ ...шын үдэрhөө хүн зоноо олоор элсүүлжэ, бригада, ...техникээр, эдеэ хоолоор хангажа, үргэн далай... ...алис мүрысөө эмхидхэhэнэй ашаар зарим ажа... ...бэшэ дүнгүүдые туйлаhан юм. Улаан-Үдын райо... ...гын совхозой, «Авангард» колхозой, Баргажанай ...одоной совхозой, Хяагтын «Дружба» колхозой ...д ажахынууд богонихон саг соо нилээд ехэ үбhэ ...анаж дараа, витаминтай гурилшье ноосэлөө.

...ндхэдэг захиргаанай hүүлшын мэдээгээр Кабан... ...үүрэй, Баргажанай, Мухар-Шэбэрэй, Прибайка... ...уудай ажахынууд нилээд урагшатай хүдэлhэн ...зунай нарата үдэр бүхэн үнэтэй, мүнөө үедэ ...икэсэ зүбөөр, 2—3 халаанда хэрэглэжэ, хүн зо... ...хубаарилан табиhан ажахынууд нэгэ үдэрэй ...лээд ехэ тэжээл hурилхэ аргатай.

...дөөгэй бүхы хүн зониие энэ гүрэн түрын удха ...хэрэгтэ элсүүлхэ талаар Селенгинскын поселко... ...н сомоной Соведүүдэй үүсхэлые хаа хаанагүй ...дэмжэжэ, коллектив бүхэндэ үгтэhэн даабари ...эшэ харюусалгатай хэрэг болоно.

...элэдхэлэй ябаса тухай hүүлэй тоо баримтанууд ...ахынуудта үбhэ хуряалгын унжагайрха шэнжэтэй ...шэлнэ. Жэшээнь, аяар 33682 тонно үбhэ хуряа... ...ахааминай районой ажахынууд hүүлэй үе боло... ...о 1205 тонно үбhэ hурилоод байба. Районой 9 ...од гаран хоногой туршада юрэдөөл 3,9 мянган ...аа. Ярууны, Баунтын, Түнхэнэй, районуудай кол... ...уүд мүн лэ ехэ гээгдэлдэ оронхой. Тэжээл бэ... ...эхилhээр hара тухай сагай үнгэрөөд байхада, рес... ...й ажахынууд бүхы сабшаланайнгаа оройдоо 20 ...нагаагаад, түсэбөөр хараалагдаhан тэжээлэй 14 ...hурилөө ха юм. Иимэрхүү алхамаар галгюулаа ...ангаа үшөө 3,5 hарада сабшаха болоно гүбди!

...энүүдтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ, ургаhан ...ум хуряаха гээшэ хойшолуулашагүй хэрэг мүн. ...гуудта хүн зон үсөөн гэхын аргагүй. Прибайка... ...ной Кома нютагта үбhэшэдэй звено оройдоо 7 ...ридэhэн байгаа. Зүгөөр нютагай парторганиза... ...кэ Соведэй уряагаар жара гаран хүн хабаадал... ...н хоногой туршада 1200 центнер үбhэ hурилоо. ...ахи зургаануудай, соёлой, худалдаа наймаанай, ...нүүдай, бусад hалбаринуудай хүдэлмэ... ...бултадаа өөрынгөө гол ажалhаа гад... ...хажуур, аса тармуур барижа бухалшье ...ээ hаа нэмэри болгохо байна ха юм. Иимэ эм... ...дэлмэри депутадууд, үзэл сурталай, соёлой хү... ...шэд ябуулха арюун уялгатай гэхэдэ үлүү юумэн ...ушарта хура бороон hаатуулна гэhэн шалтагаан ...даг байха юм. Теэд, ямаршье бүрхэг бороотой ...сабшаад, АВМ агрегадаа зогсоонгүй, 2—3 ха... ...рил татаха арга бии. Имагтал үндэр бүтээсэтэй ...гэр жэшээ Кабанскын районой Байгал-Хударын ...убинино hууринда тодхогдоhон АВМ агрегадай ...ай хүтэлбэрилэгшэ, совхозой ветврач, электрик, ...олон бусад мэргэжэлтэд түхеэрэлгээ жэнцэд... ...нэ. Энэ агрегат хоёр халаанда ябуулагдажа, ...ндэ 20 тонно гурил татажа гаргадаг байха юм. ...мүнөө жэлдэ республикын ажахынуудта 17 шэ... ...агрегадууд тодхогдожо ябуулагданхай. Агрега... ...бороотойшье үедэ дулаагаар соробхилжо, ...гурил гаргажа байха аргатай ха юм. Зунай саг... ...н элшэ хүсэн таhалдуулангүй үгтэнэ. АВМ агре... ...хэдэ оройдоол 8 хүн хэрэгтэй, хоёр халаанда 16 ...болоно. Теэд зарим ажахынуудта элдэб шал... ...тон бага гурил татагдана. Эрхим hайн шанартай ...гурил үбэлдөө холимол тэжээлээр андалдаха ар... ...таhан гурилаа шанарыень муудхаангүй гүрэндэ ...шэ мүн лэ тон шухала.

...арилай таарамжагүйшье сагта республикын ажа... ...наж дараха хүдэлмэреэ зогсоохо ёhогүй. Үнгэр... ...да энэ тэжээл бэлэдхэлгэ мүн лэ урагшаа мүр... ...агүй. Хэрбээ нёдондо июль hарын hүүлээр 63 ...но сенаж дарагдаад байhан hаа, мүнөө миин лэ ...тоннодо хүрэбэ. Теэд энэ гээгдэлые хура бороо... ...анда тохохонь ямар бэ! Энэ мүн лэ харюусал... ...улhанай хойшолон гэжэ тэмдэглэлтэй.

...элнүүдтэ хура бороотойшье үдэрнүүдтэ үбhөө ...доро тараажа, тускай түхеэрэлгээр hалхитуулжа ха... ...гаа. hаяхан үнгэрhэн аадар бороотой үдэрнүүд... ...йкальска районой «Зырянский» совхозой тэжээл ...д нилээд ехэ үбhэ сарай доро hалхитуулжа ха...

...бороогой бага зэргэ замхахада тэжээл бэлэдхэхэ ...эмхитэйгээр ябуулжа шададаг олохон районууд ...ссо горитойхон амжалта туйлаа. Жэшээлбэл, ...гөөр Кабанскын, Прибайкалиин, Улаан-Үдын рай... ...ахынууд хамагhаа ехээр тэжээл бэлэдхэжэ аба... ...юм. Үбhэшэдэй ажалые, нэн түрүүлэн машина, ...бүтээсэтэйгээр хүдэлгэжэ, сабшагдаhан ногоо... ...тахатай адли суглуулжа үрдинэ гээшэл. Сагай ...арамжагүй мүнөө үедэ зарим колхоз, совхозууд ...гурил, гранул, брикет гаргадаг агрегадуудаа hаад... ...хые оролдоно. Энэ hайшаалтай. Мүн сенаж түр... ...то hайн шанартайгаар даража абаха хэрэгтэ ...ал хандуулагдаха ёhотой.

...дхэгшэдэй албанай үгэhэн мэдээсэлнүүд ажахы ...дэр бүтээсэтэйгээр ажаллаха, эрхим шанартай ...эр бэлдэхэ эрилтэ табина.

...ээл хуряалгада үдэр бүхэн үнэтэй, түсэб уялга... ...үүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэлэй халуун хаhада ...эсэ туйлаял.

ЗАНШАЛНУУДТАА ...ҮНЭН СЭХЭ

...авод имени М. В. ...кэ үйлэдбэрии... ...олюционно, дай... ...жалай алдар со... ...экспонадууд пред... ...ндарта түүхые, ...хэрэгүүдые ба ...хараа замуудые ...дэ түрүүшын хү... ...хараба. Музей... ...мянган экспонат ...

...рда тээ КПСС-эй ...ральна секре... ...Верховно Со... ...диумэй Түрүүлэг... ...рненкын эльгээ... ...заводой музей абаа юм. Нэгэдэлэй коллективэй гүйлтаар тэрэ гар табилгатай өөрынгөө портредые эльгээhэн байна. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай hүүлээр Константин Устинович партиин Пензенскэ обкомой секретаряар хүдэлхэдөө, албанай хэрэгээр тус заводоор ябадаг байгаа. Ажалшадай депутадуудай областной Соведэй депутадаар велосипед бүтээгшэдээр hунгагдаhан байха юм.

[ТАСС-ай корр.].

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые дэлгүүлхын түлөө

ЭРХИМ АЖАЛАЙ АШААР

Партиин XXVI съездын болон КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүд үйлэдбэриие оньһожоруулха, автомат түхеэрэлгээр хангаха, ажалай ба материальна нөөсэнүүдые гамтайгаар гаргашалха, түрүү дүй дүршэлые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ гэһэн зорилго бидэнэй урда табиһан байна. Совет хүнүүдэй материальна хангагдасын дээшэлжэ байһан мүнөө үедэ хубсаһа хунар болон эд бараагаар хүн зоной хэрэгләмжэ хангаха талаар бидэ онсо харюусалгатай байһанаа һайн мэдэрнэбди.

Ород, буряад, украин, татар, яхад, эбенк үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн, нэгэ эрмэлзэлтэй, һанал бодолтой болоһон манай коллектив бүхыдөө арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэб болон социалис уялгануудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө горитойхон хубитые оруулхаар шиидэнхэй.

Фабрикымнай коллективэй гол зорилго гэбэл, научно-техническэ дэбжэлтын түйлалтануудһаа үндэһэлэн үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгэ, продукциин шанар һайжаруулга, ажалай болон материальна нөөсэнүүдые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэлгэ болоно ха юм. Коллективнай байгша оной эхинһээ һара, квартал бүриингөө түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэжэ ябана. Россин гүрэнэй бүридэлдэ Буряад ороной һайн дураараа ороһоор 325 жэлэй ойн баярые угтуулан, хахад жэлэй түсэбые болзорһоонь 5 хоногоор урид дүүргэжэ, район дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илажа, КПСС-эй Октябрьска райкомой болон райгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн байна. Тиигэжэ энэ хугасаа соо продукци худалдаха түсэбөө 108,6 процент бэелүүлжэ, даабариһаа гадуур 900 мянган түхэригэй продукци худалдаабди. Үнгэрэгшэ жэлнүүдтэ 5 мянган хубсаһа сүүдхын туршада гаргадаг байһан һаа, байгша онһоо эхилжэ фабрикымнай хүдэлмэришэд 13,2 мянган һайн шанартай трикотаж гадар хубсаһа оёжо гаргадаг болоо.

Үйлэдбэриие инженерна талаар хангалтые нарижуулан һайжаруулһанай, комплексно бригадануудые бүридхэн эмхидхэһэнэй, мүн ажалай эмхидхэлэй түрүү гуримые саашадань үйлэдбэридэ улам нэбтэрүүлһэнэй ашаар ажалай бүтээсын ургалта түйлагдаа. Гадна ажалай, технологическа болон үйлэдбэриин журам шангадхаха, ажалай сагые гээлтэ усадхаха эмхидхэлэй болон политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри нилээд һайжараа.

Буряад ороной Россин гүрэнтэй һайн дураараа нииләһээр 325 жэлэй ойдо зорюулагдаһан габшагай ажалай вахтада олонхи цехүүд, түрүү хүдэлмэришэд жагсаад, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, түсэбүүдээ сүм бэелүүлжэ шадаа. Тэрэ тоодо эсхэлгын цехэй коллектив түсэб, абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ, фабрика дотороо дэлгэрһэн урилдаанда түрүүлжэ гараа. Тиигэжэ энэ түрүү коллектив ээлжээтэ амжалта түйлаба гээшэ. Нина Иосифовна Будаевагай хүтэлбэрилдэг эсхэгшэдэй бригада «шанарай талаар отличник» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ бусадһаа түрүүлэн хүртөө. Фабрикымнай түрүү хүдэлмэришэд Л. В. Абрамова, Г. А. Смолина, Л. Н. Сазонова, У-С. Г. Дондукова, Р. Н. Инхеева, оёдолшод В. П. Гусева, Г. Г. Вачайкина, Л. Т. Халанова, С. А. Дашиева гэгшэд байгша оной түсэб болон уялгануудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй манлайда ябана. Дүршэл шадабаритай болоһон эсхэгшэд Г. В. Лебедева, Е. Б. Дашипилова, А. Н. Борисенко, оёдолшод Т. Н. Дансаранова, Г. Г. Цыренгармаева, С. А. Степанова, Ф. Б. Суфиярова, А. Н. Климук гэгшэд байгша оной түрүүшын хахад жэлэй туршада дэлгэрһэн конкурсдо илажа, «мэргэжэлээрээ эрхим» гэһэн үндэр нэрэ зэргэтэй болоо. Валентина Гармаевна Хайданова, Сергей Федорович Таханов, Надежда Аркадьевна Мальцева, Любовь Ивановна Дрогобужева гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг түрүү бригадануудай гэшүүдэй бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлһэнэй, продукциин шанар нарижуулан һайжаруулһанай ашаар нэгэ хубсаһа оёлгын гаргаша нормоор хараалагдаһанһаа горитойгоор доошолуулагдаа. Фабрикын хүдэлмэришэдэй ажалдаа зохёохы ёһоор хандалга, эдэбхи үүсхэл ехэтэйгээр хүдэлэлгэ, мүн социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлгэ коллективэймнай түйлаһан амжалтануудай эхин болоо гэжэ тэмдэглэлтэй.

Арад зоной ажаһуудал һайжаруулагдажа, хубсаһа хунарай шанарта тэдэнэй эрилтэ дээшэлнэ. Энэ талаар фабрикымнай коллектив ехэ хүдэлмэри хэхэ болоно.

Бии байгаа түүхэй эдээр байгша түхеэрэлгэнүүдээрээ предприятимнай спортивна болон юрын трикотаж хубсаһа оёжо гаргаха аргатай. Гэбэшье һүүлэй үедэ хүүгэдэй хубсаһа гаргаха хэрэгтэ бидэ анхаралаа ехээр хандуулнабди. Энэ жэлэй түрүүшын хахад жэлэй туршада гаргаһан бүхы продукцимнай 86,6 процент хүүгэдэй хубсаһан болоно. Предприятимнай байгша ондо шэнэ, һайн шанартай эхэнэрэй халат, залуушуулай куртка, зунай спортивна костюм гаргажа эхилээ. Үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэһэн «Комец» түхэлэй оёдолой машинаар һайн шанартайгаар оёгдоһон хубсаһа Улаан-Үдымнай хүнүүд энэ сезондо горпромторгын магазинуудһаа худалдан абаха аргатай болохо юм. Энэ бүтээсэ ехэтэй машинаар байгша ондо 5 мянган трикотаж хубсаһа оёжо гаргахабди. Мүн ерэхэ жэлһээ эхилжэ, энэ дүн 10 дахин дээшэлхэ жэшээтэй.

Мүнөөдэр фабрикымнай коллективэй урда ехэ орёо зорилгонууд табигданхай. Тусхайлан нэрлэбэл, абаһан эршээ алдангүй байгша онойнгоо даабаринуудые дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ, залуу хүдэлмэришэдые мэргэжэлдэнь һайнаар һургаха, трикотаж гадар хубсаһа гаргаха хэмжээе эрид дээшэлүүлхэ болонобди. Арад зониие һүүлэй үеын моодын эрилтэнүүдтэ гүйсэд харюусамаар, һайн шанартай хубсаһаар хангахын тула предприятимнай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад бүхы нөөсэнүүдээ, дүй дүршэлөө, эрдэм мэдэсээ, хүсэ шадалаа элсүүлэн хүдэлжэ байна. Тиигэжэ коллективнай энэ зорилгоёо нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ, байгша оной түсэбтэ даабариие дүүргэхэ гэжэ һананаб.

Л. ВОРОНИНА,
трикотаж гадар хубсаһанай фабрикын ахамад инженер.

Буряад ороной Россин гүрэнэй бүридэлдэ һайн дураараа ороһоор 325 жэлэй ойн баярай, республикын ниислэл — Улаан-Үдэ хотын Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан, түрэл заводойнгоо 50 жэлэй баяр баясхаланта ёһолонуудые Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой коллектив урма баяртайгаар тэмдэглэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ЛВРЗ-гэй түрүү хүдэлмэрилэгшэдэй нэгэн, локомотив-хабсаралгын цехэй бригадирнуудай советэй түрүүлэгшэ В. Т. Сычёв.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

ЕРЭХЭ ЖЭЛЭЙ ТООСООГООР

Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай нооһо илгалгын цехтэ коммунистка Б. Ф. Дмитриевагай бригада 1985 оной январь һарын тоосоогоор хүдэлжэ байнхай.

Тэрэ бригадада баян дүршэлтэй нооһо илгагшадтай суггаа залуу басагад оролдосотойгоор хүдэлнэ. Ажалайнгаа сагые зүбөөр хэрэглэһэнэй, үйлэдбэриин түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлһэнэй ашаар табан жэлэй 4,5 жэлэй даабариие болзорһоонь урид дүүргэжэ, «Коммунис ажалай коллектив» гэһэн нэрэ зэргэеэ батадхаба.

БОЛЗОРҺОО УРИД

Улаан-Үдын хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой залуу хүдэлмэришэд БАМ-ай захилые болзорһоонь уридшалан Барилгашанай үдэртэ дүүргэхэ гэһэн социалис уялга абаа һэн. 88 метр утатай хүүргэ болзорһоонь урид бүтээбэ.

Байгша оной хоёрдохи кварталай социалис мүрысөөндэ илажа гараһан В. Г. Яковлевай хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай бригада энэ шухала захилые дүүргэхэ хэрэгтэ габшагайгаар хүдэлһэн байна.

Б. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

БУЛТАНАЙ УЯЛГАТА ХЭРЭГ

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэ гээшэ, хэнэйшье мэдэһээр, үйлэдбэриин ашаг үрые харуулдаг гол дүнгүүдэй нэгэн болоно ха юм. Энэл дүнгөөр али нэгэн үйлэдбэри дээрэ гү, али предприятида оньһон түхеэрэлгын, хүнүүдэй хэр зэргэ ашаг үрэтэйгөөр хүдэлһэниинь харагдадаг. Тиимэһээл ажалай бүтээсые түсэбһөө гадуур нэгэ процентээр дээшэлүүлхэ гэһэн зорилго партимнай табина гээшэ. Ажалай бүтээсые энэ нэгэхэн лэ процентээр дээшэлүүлгэ орон дотор хэды ехэ ашаг үрэ үгэхэ гээшэб? Мүн республикын, районойшье хэмжээндэ абажа үзэхэдэ, энэ тон ехэ ашаг үрэ үгэхэл. Ажалай бүтээсые түсэбһөө гадуур нэгэ процентээр дээшэлүүлһэнһээ ебтаһан зөөри арад зоной һуудал байдал һайжаруулха хэрэгтэ зорюулагдаха байһаниинь мэдээжэ.

Манай Кабанскын районой промышленна предприятинуудай коллективүүд партиингаа энэ хараа зорилгые халуунаар угтан, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар урдань абаһан социалис уялгануудаа шэнэлһэн юм. Мүнөө тэдэнэр ажалай бүтээсые түсэбһөө гадуур нэгэ процентһээ бага бэшээр дээшэлүүлхэ гэһэн нэгэн ниитэ зорилготой. Тиимэһээ энэ зорилгоёо хэр зэргээр бэелүүлжэ байһыень байгша оной түрүүшын хахад жэлэй дүнгүүдээр хараад үзэе:

Парти, правительствынгаа энэ даабариие сүм бэелүүлхэ талаар районой олохон предприятинууд эрхим жэшээ харуулна. Тиигэжэ, жэшээнь, ажалай бүтээсэ түсэбөөр хараалагдаһанһаа гадуур Тимлюйн цементын заводто — 2 процентээр, асбоцементнэ зүйлнүүдэй заводто — 3 процентээр, Сэлэнгын целлюлозо-картоной комбинадта — 8 процентээр, загаһанай заводто 12 процентээр гэхэ мэтэ дээшэлүүлэгдэһэн байна. Тус коллективүүд ажалайнгаа бүтээсые, нёдондо жэлэй энэ үеынхидэ орходоо, жэшээгүй ехээр үлүүлһэн байха юм.

Мүн тиихэдэ энэ жэлэй зургаан һара соо Сэлэнгын 8-дахи, Каменскын 5-дахи хилээмэнэй заводуудай, Оймором мебельнэ фабрикын, Госкомсельхозтехникын районно отделениин, Бабушкинай типографиин коллективүүд ажалайнгаа бүтээсые түсэбһөө гадуур нэгэ болон нэгэһээшье үлүү процентээр дээшэлүүлжэ амжаа. Эдэ түрүү предприятинуудай оролдолгын ашаар районой промышленность ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө дүүргэжэ шадаба. Харин түсэбһөө гадуур ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгын бүхыдөө түйлагдаагүйнь харамтай.

Олон коллективэй оролдосотой һайнаар хүдэлжэ байгаашье һаань, харюусалгагүй ажалаараа хамтын хэрэгтэ һаад татадаг заримшуул үшөөл бии. Тэдэнэй тоодо Байгалай модоной баазые нэн түрүүн нэрлэлтэй. Тус предприяти товарна продукци үйлэдбэрилхэ, худалдаха түсэбүүдээ дүүргээгүй. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгээршье зургаан һарын түсэбэй дүүргэлтэ арайхан гэжэ 78 процентдэ хүргэгдөө. Имагтал энэ шалтагаанаар тус предприяти түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээнһээ 8 миллион 994 мянган түхэригөөр бага продукци үгэһэн байна.

Мүн ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгээр Клюевскэ леспромхоз (88 процент), Кабанскын тоһоной (96 процент), үрэ

МАЛ АЖАЛ — онсо шухала һалбари

ХУРЬГАДАА ШАХАНА

Зунай һарануудташье хурьгадые хаагаад, тусгаар һайса эдеэлүүлжэ, тордижо шахахада, алишье талаараа ашагтай байна гэжэ эндэхид мэдэхэ болонхой.

Нёдондо Хонхолын «Искра» колхоз район дотороо эгээн түрүүлэн ехэ байра түхеэржэ, тэндээ 3 мянган хурьга суглуулаад, шахажа туршаһан юм. Тэрэнь яһала һайн үрэ дүнтэй байгаа. Олохон хурьгадынь тус бүридөө 28—30 килограмм шэгнүүртэй болгогдожо, тэрэ намартаа мяханда тушаагдаа һэн. «Бүхы дээрээ эндэ хэгдэһэн барилгада, үбһэ тэжээлдэ, хүнүүдэй ажалай түлөөһэндэ үгтэһэн гаргашын 1 түхэриг бүхэндэнь 7 мүнгэнэй сэбэр ашаг олзо оруулагдаа. Тиигэжэ хурьгадые шахалгаһаа колхоз 40 гара мянган түхэригэй сэбэр ашаг олзо абаа.

— Хурьгадые тусгаар һайн харууһалга, тэжээл дээрэ байлгажа, түргэнөөр томо болгоод, шахан таргалуулаад, түрэһэн жэлдэнь мяханда тушаахада гүрэндэ, ажахыдашье ехэхэн ашагтай байна. Урдандаа хурьгадые эхэнүүдһээнь таһалаад, хэдэн олон шэнэ отарануудые эмхидхэжэ, дүршэлтэй бэрхэ хүнүүдые оложо, тэндэ табиха хэрэгтэй болодог һэн. Үйтан, муу ургасатай бэлшээридэ ябаһан жэжэ хурьгад зунай халуунда юун оодэтэй таргалха, томо болохоб даа. Тиимэһээ тэдэниие адагынь нэгэ дахин үбэлжүүлжэ, хойто намарынь лэ мяханда тушаадаг һэмди. Эсэстээ тэдээндэ ехэхэн гаргаша хэгдэжэ, хонинной мяханай өөрынь үнэ сэнгэй нилээд горитой болодог байһаниинь мэдээжэ,— гэжэ колхозой ахамад экономист А. Л. Болонев хөөрэнэ.

Үнэхөөрөө, бэлшээриин газараар тон бага энэ ажахыда хурьгадые зунай һарануудта хаагаад шахаха гээшэ алишье талаараа эгээл зүб арга байба. Гадна зунай сагта тэжээл бүйлүүлгын цехые дүүрэн хүсэндэнь хүдэлгэжэ, хүр һолоомо, үбһэ горитой хэрэглэн, холимол тэжээл таһалгаряагүйгөөр бэлдэхэ арга олгоо.

Мүнөө эндэ 2500 гаран эрэ хурьгад шахагдажа байна. Тэдэниие гурбан хонишод, нэгэ механизатор харууһалдаг.

Манай ябаһан үдэр ахалагша хонишон Н. А. Митрофанов В. Н. Козлов хоёр хурьгадаа һаяхан эдеэлүүлжэ дүүргээд байба. Үргэн, ута һарабша доро хурьгадай эдеэлхэ хобтонууд табигданхай, тэрээн соонь хэршэгдэһэн, талха таряан, холигдоһон һолоомон дүүрэтэр хэгдэнхэй байна. Һарабша доогуурнь эндэ тэндэһээнь һэбшээ һалхин үлеэгээд, үдэрэй хэдышье шанга халуунда энеэн соонь һэрюухэн. Хурьгад дуратайдаа эдеэлжэ, садахадаа һарабша дороо обооржо хэбтэнэд. Һэрюун үдэр, үдэшэ, үглөөниинь тэдэнэй гаража сэнгэхэ, үһалха ууажам хорёонууд бии. Эндэнь зохидхон түмэр хобтонууд соо үһан таһалгаряагүй урдажа байдаг. Бүхы хурьгадынь томо жэжээрээ 4 бүлэг болгогдонхой.

— Нёдондо эндэ дан олон хурьгад асарагдаад, томо жэжээрээ ёһоор илгагдаагүй байһан юм. Мүнөө жэлдэ эхэ хонидой отарануудһаа тэдэниие суглуулхадаа, гол түлэб томохонуудыень шэлэжэ, намар тус тустаа 28—30 килограммда заатагүй хүрэхээр эрэ хурьгадые эндэ асараа һэн. Бэеэрээ адлирхуу хурьгадта тэжээлэйнь рационние таарулжа үгэхэдэшье зохид. Тэндэ нэгэ жэгдэ томо болодог байна бшуу. Харин элдэб янзын, жэжэ-божо байхадаа багануудынь томонуудтаа түригдэшэхэ, ёһоор эдеэлнэгүй ха юм,— гэжэ ахалагша хонишон нүхэр Митрофанов хэлэнэ.

— Үглөөгүүр хуурай холимол тэжээл, силос хобтонууд соонь хэжэ үгөөд, үдэ багта уляаһанай ногоон набша намаа асарнабди. Үдэшэлэн тээ талха тарянай зүйл, витаминтай ногооной гурил эдюулнэбди. Жэшээнь, хэршэгдэһэн һолоомо, үбһэ, силос гэхэ мэтэ холимол тэжээл хурьган бүхэндэ үдэрэй 2 килограмм, мүн 200 грамм талха тарянай зүйл, 100 грамм ногооной гурил үгтэнэ. Ингээд һаяар үдэрэй халуунда хурьгадта ногоо сабшаад асаржа эдюулдэг болохомнай.

Тээсгэн түрүүшынхеэ шэгнэжэ үзэхэдэнь, шахагдажа эхилһээр хурьган бүхэниинь шэгнүүрээ сүүдхэдэ 103 граммаар нэмээһэн байба. Түсэбэй ёһоор тэдэнэйнь шэгнүүр сүүдхын 90 граммаар нэмээгдэхэ ёһотой байгаа.

— Хурьгадай түргэн таргалжа, томо болоно байһаниинь шэгнээшьегүйдэ элеэр харагданал даа. Түрүүн асархадамнай эдэнэй зариманиинь бээлэйн шэнээн гэхээр борбогорхон юумэнүүд байһан юм. Мүнөө танигдахаар бэеэ болошоо,— гэжэ үнинэй хонишон В. Н. Козлов хэлэнэ.

Июниин тэнгһээ хойшо шахажа эхилээд, октябрь һара болотор энэ гуримаар эдеэлүүлжэ, хурьган бүхэниие дунда зэргээр 29—30 килограмм шэгнүүртэ хүргэжэ, олонхиниинь гүрэндэ худалдаха байна. Хонишодой хэлэһээр мүнөөшье зарим хурьгадынь тус бүридөө 25—26 килограмм татахаар болонхой.

— Тэжээлшье бии. Имагтал үнэн зүрхэнһөө оролдожо хурьгадые харууһалха, эдеэлүүлхэ, шэгнүүрыень ехээр нэмээхэ гээшэ хонишодойл ажалһаа дулдыдадаг ааб даа. Энэ багахан коллективтэ шадабаритай бэрхэ хүнүүд сугларанхай. Ахалагша хонишон Николай Аверьянович Митрофанов олон жэлдэ ехэ хонидые харууһалһан дүршэл шадабари ехэтэй болоһон хүн юм. Тэрэнэй туһалагша Варфоломей Николаевич Козлов баһал олон жэлдэ хонишоноор хүдэлөөд, арбан жэлэй саана пенсидэ гараһаншье һаа, өөрынгөө һайн дураар эндэ хүдэлнэ. Гурбадахинь Николай Архипов залуу механизатор мэргэжэлтэй хүн юм. Тэрэ хэрэгтэй болоходонь тракторта һуужа тэжээл зөөдэг. Тракторист Иван Панкратович Козлов хурьгадые тэжээлээр таһалдуугүй хангаха уялгатай. Эдэнэр зориһондоо хүрэжэ шадаха зон даа,— гэжэ колхозой парткомой секретарь И. С. Миронов хэлээ һэн.

Манайшье ябаһан тэрэ халуун үдэр хонишод гэртээ һэрюундэ амаржа һуугаагүй. Хобто кормушка соохи тэжээлыень урбуулжа, дээрэнь нэмэжэ, хаамаг хаалтаяа заһажа, хурьгадаа ехэл анхаралтайгаар хаража байгаа һэн.

— Эдэш жэжэ амитад хадаал харууһа ехэтэй. Саг соонь бодхоожо эдеэлүүлээ, үһалаагүй һааш, обоорожол хэбтэхэл. Зариманиинь хаалта, хаамагай забһараар хүлөө хээд гэмтээжэ, доходон һэхэлэн болоод, адаад-үүрээдшье ябажа болохо. Нарииаар лэ хараха хэрэгтэй. Һүниндөө эдэнээ ээлжээгээр манажа хонодогбди,— гэжэ нүхэр Митрофанов хэлэнэ.

Байгша ондо колхозойхид гаргаша багатайгаар хонинной, хурьганай мяха гүрэндөө ехээр худалдажа, нёдондонойхиһоо үшөө ехэ сэбэр ашаг олзо оруулха гүйсэд аргатай байна.

М. НАМЖИЛОВ.
Мухар-Шэбэрэй район.

ҺҮ ҺААЛИНЬ ДЭЭШЭЛНЭ

Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын малшад байгша оной эхинһээ үнгэрһэн үе соо һайн үрэ дүнгүүдые түйлаанхай. Жэшээнь, гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэй түсэб 117,8 процент дүүргэгдэжэ, түсэбһөө гадуур гүрэнэй пунктнуудта 1602 центнер һүн эльгээгдээ. Харин мяха худалдаха түсэб 70 центнерээр үлүүлэгдэжэ, дүүргэлтэнь 104,6 процентдэ хүрөө. Эдэ үрэ дүнгүүд, нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо, һурагүй дээшээ болоно. Сасуулан харахада, һү худалдаха нёдондоной хахад жэлэй түсэб энэ үедэ оройдоол 81 процент дүүргэгдээ.

Мүрысөөнэй дүримэй ёһоор, Краснояровай отделениин һаалишад А. Шункова, А. Козулина, М. Капустина, Л. Надточеева, Е. Шункова, Т. Каратуева гэгшэд шалгаржа, июнь һарын дүнгөөр 25—50 түхэригэй мүнгэн шанда тус тустаа хүртэнхэй.

3-дахи отделениин 21-дэхи километр дээрэхи һү һаалиин фермын һаалишад илангаяа эрхим һайн үрэ дүнтэй. В. Б. Надмитова, А. Гомбоев, Ю. Панхушкин, В. Бадмаева, Д. Будаева, М. Пурбуева, Ц. Цыбикова гэгшэд һайн шанартай һү ехээр һааһанай түлөө 40—50 түхэригэй шангуудые абаа. Тус фермын үхэр адуулагшад мүн лэ 40—40 түхэригэй шангуудта хүртөө.

Түрүүшын хахад жэлэй дүнгөөр район соогоо хоёрдохи һуурида гараһан залуу һаалишан Людмила Надточеева һаяхан РСФСР-эй Хүдөө ажахын министерствын, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай «Һалбариин гол мэргэжэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна мүрысөөндэ илаһанай түлөө» гэһэн Хүндэтэлэй дипломоор шагнагдаа.

Хоёрдохи хахад жэлэй эхилһэнһээ хойшо үнгэрһэн саг соо Ивалгын һаалишад, үхэршэд абаһан эршээ һуладхангүй хүдэлжэ байна. Энэ хугасаада бүхыдөө 1500 центнер шахуу һүн һаагдажа, үнеэн бүхэнһөө 8—10 килограмм һүн үдэр бүри абтана.

Н. ДАБАЕВ.
Улаан-Үдын район.

ХОЛЫН БЭЛШЭЭРИДЭ

Адуун һүрэгэй ажахынуудай гол һалбари бэшэшье һаа, хэр угһаа хойшо колхоз, совхозуудай үйлэдбэридэ алишье талаараа шухала удха шанартай байһаниинь элитэ гээшэ. Хонишод, малшад жэлэй дүрбэн сагта мори унаад, малаа адуулжа, тэргэ, шаргада оруулаад дүтэ шадарһаа ашаа зөөдэг. Адуун һүрэг ямаршье ажал хэхэдэ таарамжатайл гээшэ. Хүрбын совхозойхид адуун һүрэгөө олошоруулха, илангаяа унага олоор абаха хэрэгтэ шухала анхаралаа хандуулна. Тус совхоздо адуушанаар залуу нүхэр Б. А. Мижытов хүдэлдэг. Тэрэ ажалдаа яһала баян дүй дүршэлтэй болонхой. Түл абаха үедэ адуун һүрэгөө һайнаар харууһалдаг, эдеэлүүлдэг юм. Энэ жэлдэ 30 унаган абтаа.

Мүнөө үедэ Б. А. Мижытов адуугаа Нэргэ гэжэ холын хадалиг бэлшээридэ абаашаад, тобир тарган болгохо хэрэгтэ анхаралаа хандуулан, хаба шадалаараа оролдон хүдэлнэ.

Ц-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА.
Хоринн район.

МЭРГЭЖЭЛТЫН ЗҮБШЭЛ

ЗҮБӨӨР ЭЛИРҮҮЛХЭ, ҺАЙНААР АРГАЛХА

Мүнөө үедэ адуу малые промышленна технологи хэрэглэжэ харууһалхада, тэдэнэй гэдэһэ доторой органууд элдэбын хатуу зүйлнүүдһээ гэмтэжэ, ехэхэн усалнуудта ороно. Энэ ушарһаа боложо, республикын зарим ажахынуудай эбэртэ бодо мал ашаг шэмээ эрид доошолуулдаг байна. Эндэһээ жэл бүри 5—10 процент хүрэтэр гэмтэһэн мал гүрэндэ тушаагдана.

Ретикулит үбшэн гээшэ малай гэдэһэ дотор соонь элдэбын бусад зүйлнүүдэй орохо ябадал болоно. Имэ хатуу юумэнүүд үбһэ тэжээлтэй хамта малай хото соонь ородог байна. Малай эзэдэйнгээ хубсаһандань байһан зүү, булавка, үһэндөө хадхадаг зүйлнүүдые долёожорхихо ушарнууд үсөөн бэшэ.

Мүн лэ шабын түмэрэй хүсөөг, хадааһан, болон бусад үзүүртэй юумэнүүд ехэл аюултай. Эдэ бүгэдэ малай хото руу оробол, түргэн сагай туршада зүрхыень гү, али уушхыень гэмтээжэ һалгана бшуу.

Буряадай хүдөө ажахын институдай кафедрын багшанар студентнүүд-дипломнигуудтай хамта 1981—1983 онуудай туршада Шэтын областиин Приаргунскын районой XXV партсъездын нэрэмжэтэ совхозой һү һаалиин фермын, мүн Буряадай АССР-эй Яруунын районой «Коммунизм» колхозой һүнэй комплексын үнеэдтэ туршалгануудые үнгэргэһэн байна. Тиихэдээ эдэнэр энэ үбшэнтэй хайшан гэжэ тэмсэхэ, тэрээнһээ яажа хамгаалха гэһэн зорилго урдаа табяа бшуу.

Туршалгада бүхыдөө 80 үнеэн абтаһан байна. Имэ үбшэндэ дайрагдаһан, туршалгада табигдаһан мал клиническэ талаар шэнжэлэн үзэгдөө. Илангаяа үбшэнгүүдые таниха түрүү онол аргануур олоор хэрэглэгдээ.

Үбшэнгыень элирүүлхэдээ нэн түрүүн малай эдеэлэхээрнь хибэдэһээ хибэхэ дурагүйгөөрнь, гүзээнэйнь дүүрэхээрнь, досоогоо ехээр үбдэхөөрнь, шуһанайнь морфологическа бүридэлэйнь ондоо болоһоорнь онсолон мэдэхээр.

Бүришье зүбөөр диагнозыень элирүүлхын тула ферромагнитна бодосуудые малай һархинсаг руу хээд, һөөргэнь абаад тодорхойлхо арга хэрэглэгдэһэн байна. Эрдэмтэн Меликсетянай хэһэн туршалгын ёһоор 40 үнеэнэй һархинсагыень шэнжэлжэ үзэбэбди. Тиихэдэмнай 17 үнеэдтэнь 1—2,4 толгойдонь 3—5, 6 малдань — 6—10 жэжэ хадааһан, шабын түмэрэй хүсөөг, түмэрэй үлэгдэл дайралдаа. Эрдэмтэн нүхэр Коробовой дурадхаһан арга хэрэглэжэ, 38 үнеэндэ туршалга хэхэдэмнай 17 үнеэдтэнь 2—3, 9-дэнь — 4—8, 4 толгойдонь — 9—12 баһал имэ зүйлнүүд дайралдаһан байна.

Харин 80 үнеэдые клиническэ талаар шэнжэлжэ үзэхэдэмнай, ретикулоперикардадаар гэмтээд үбшэлһэн 2 толгой, ретикулит үбшэндэ дайрагдаһан 4 үнеэн элирүүлэгдээ бэлэй. Энэ һүүлшын 4 толгой малые кварталай һүүлдэ мяханай комбинадта тушаахадамнай, хоёр үнеэдые ажахы дээрэ үүсэлхэдэмнай, эдэ шэнжэлһэн диагнозуудаймнай зүб байһаниинь элирээ һэн.

Эбэртэ бодо малай ретикулоперикардадаар гэмтэжэ үбшэлһыень элирүүлхын тула имэ тэмдэгүүдтэ нэн түрүүн анхаралаа хандуулха ёһотой. Малай гэдэһэн, үбсүүн багынь хабдажа эхилдэг, зүрхэниинь ехээр үбдэдэг, сами багайнь һудаһаниинь томо болодог, гэдэһэн соонь хүршэгэнэхэ, хэлшагаһаха абяан дуулдадаг, имэээр үбшэлһэн малай урдахи хүлнүүдынь хоёр тээшээ болошодог байна.

Имэ үбшэндэ дайрагдаһан мал ажахые ехэхэн гарза хохидолдо оруулна бшуу.

Ушар имэһээ үнеэдые энэ гэмтэлгэһээ хамгаалхын тула ямар хэмжээнүүдые ябуулха ёһотойб гэбэл, малшад дунда гэгээрэлэй хүдэлмэри үргэнөөр үнгэргэхэ, бутархай, үйгаал болгогдоһон тэжээлые малдаа үгэхэдөө заатагүй электромагнитна түхеэрэлгэнүүдээр шалгаха, тюк болгон багсалагдаһан үбһэ, һолоомо задалхадаа байра дээрэнь бэшэ, харин ондоо тусгаар бэлдэгдэһэн газарта абаашажа, шабын түмэрһөөнь һалгаха, адуу малаа түмэрэй үлэгдэлөөр элбэг газараар адуулхагүй, малай элдэбын юумэ долёохогүйн тула минерально-витаминна нэмэлтэ тэжээл заатагүй эдюулхэ, ажахынуудай зоовет-мэргэжэлтэд энэ үбшэнгые элирүүлхын тула ферромагнитна бодосуудаар һархинсагынь шэнжэлхэ, колхоз, совхоз бүхэн бэлшээриеэ, нуга сабшалангаа, таряалангаа элдэбын түмэрэй үлэгдэлнүүдһээ сэбэрлэхэ ёһотой.

Ингэжэл ажалаа зүбөөр ябуулбал, мал имэ үбшэндэ дайрагдахагүй байһаниинь элитэ.

Ю. ТАРНУЕВ,
Буряадай хүдөө ажахын институдай кафедрые даагша, ветеринарна эрдэмэй доктор.

СОВЕДҮҮДЭЙ ЭЛМЭРИ

ҺУНГАГШАДАЙ ХҮСЭНДЭ ТҮШЭГЛЭН...

...эй ЦК-гай апрелиин ...) Пленум дээрэ ба- ...таһан «Арадай де- ...ай Соведүүдэй хү- ...е саашадань һай- ... тухай» тогтоолые ...нүүд урма баяртай- ...ижа, халуунаар дэм- ...йна. Гэхэтэй хамта ...юл арадай депута- ...ютагай Соведүүдэй ...ние улам һайжа- ...орилго манай урда ...уу. Ушар тиимэһээ ...үдэлмэридөө түрүү ...эл үргэнөөр хэрэг- ...э шэнэ үүсхэлнүү- ...дарыдань дэмжэн, ...ие элсүүлхэ, Сове- ...үдэлмэриие эдэбхи- ...алаар бүхы хэмжээ- ...аха байнабди. Жэ- ... үнгэрэгшэ жэлэй Онохойн, Шэнэ-Бэ- ...ссоведүүдэй хүдэл- ...үрүү дүй дүршэлые ...раан дэлгэрүүлхын ... хэдэн семинарнуу- ...рөө һэмди.

... поселково Соведэй гүйсэдком бүхы хүдэлмэрөө һунгагшадтайгаа, нииитын организацинуудтай нягта холбоотойгоор ябуулдаг юм. Соведэй гүйсэдкомой дэргэдэ директорнүүдэй, партийна эхин организацинуудай секретарьнуудай соведүүд эмхидхэгдэнхэй. Тэдэ соведүүд поселково Соведэй гүйсэдкомой хүтэлбэри доро тосхоной ажабайдалда хабаатай гол шухала асуудалнуудые үргэнөөр зүбшэн хэлсэжэ, зохихо шиидхэбэри баталан абадаг болоһон. Нигэжэ олон тоото хүшэр гэгдэдэг асуудалнууд урагшатайгаар шиидхэгдэнэ. Онохой тосхон богони болзор соо хурдан түргэнөөр хүгжэжэ, городой түхэл шэнжэтэй, посёлок болоторoo ургаа. Тус тосхоной хүн зоной һуудал байдалые һайжаруулха талаар ехэ юумэн хэгдэнэ. Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын болон соёлой байшангууд, профилакторi, спортивна комплекс, асфальтаар хушагдаһан үйлсэнүүд, ууралаар дулаасуулагдадаг гэр байранууд — эдэ бүгэдэ нютагай Соведэй, бүхы депутадуудай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар бүтээгдэһэн байна.

Мухар-Шэбэрэй, Зэдын районуудай ажалшадай «Һууриин тосхоноо болбосон түхэлтэй болгоё!» гэһэн уряае дэмжэн, поселково Соведэй ажалшад үйлсэнүүдээ ногоорууулха, ариг сэбэрые сахиха, генеральна түсэбэй ёһоор барилга хэхэ гэхэ мэтын асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулна. Эдэ бүхы социально-соёлой барилгануудые амжалтатайгаар хэһэнэйнгээ түлөө Онохойн поселково Совет үнгэрэгшэ жэлдэ КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй, облсовпрофой Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа һэн. Тиихэдэ Шэнэ-Бэрээнэй, Новоильинскын поселково Соведүүд тэдэнэй түрүү дүй дүршэлые халан абажа, тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо, барилга хэхэ, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгые һайжаруулха талаар нилээд амжалтатай.

Түрүү сельскэ болон поселково Соведүүдэй хүдэлмэриие хаража үзэхэдэ, саг үргэлжын комиссинууд, депутадуудай бүлэгүүд хүдэлмэрөө һайнаар ябуулна гэжэ элирнэ. Шэнэ-Бэрээнэй, Онохойн, Новоильинскын, Первомаевскын поселково болон сельскэ Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинууд, депутадуудай бүлэгүүд һайнаар хүдэлнэ. Тиихэдэ Дабаатын, Хуушан Бэрээнэй сельскэ Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэри тухай магтаалай үгэнүүдые хэлэхын аргагүй.

Район доторнай депутадуудай 44 бүлэг тоологдодог. Тэдэ бүлэгүүдэй гэшүүдээр һунгагдаһан 150 депутат үдэр бүри эдэбхитэйгээр ажаллана.

Ключевской сельскэ Соведэй депутат А. Н. Сафроновой хүтэлбэрилдэг депутадуудай бүлэг барилгын, һууриин тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо болон бусад асуудалнуудта нилээд анхарал хандуулжа, зохихо хэмжээнүүдые абажа байдаг. Районно Соведэй гүйсэдком тус бүлэгэй түрүү дүй дүршэл тухай материалнуудые хэблэн гаргажа, бүхы нютагай Соведүүдтэ тараана. Мүн Новоильинскын, Элхиин поселково Соведүүдэй депутадуудай бүлэгүүд һайнаар хүдэлнэ. Тэдэ поссоведүүдэй гүйсэдкомуудай заседанинууд дээрэ саг үргэлжын комиссинууд ба депутадуудай бүлэгүүдэй хүдэлмэри тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэдэг гээд онсолхо хэрэгтэй.

Олонхи нютагай Соведүүд үбэлжэлгын, үбһэ хуряалгын хүдэлмэри яажа амжалтатайгаар үнгэргэхэ тухай асуудал сессинүүд дээрэ, мүн һууриин тосхонуудай ажалшадай хамтын суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэдэг.

Үбһэ хуряалгаяа богони болзор соо, шанар һайнтайгаар үнгэргэжэ, ниитын адууһа малые бардам хүрэхэ үбһэ тэжээлээр хангахын тула ажал хэжэ шадаха хүн бүхэниие үбһэ хуряалгада хабаадуулха тухай Оронгын сомоной Соведэй, Кабанскын районой Селенгинскын поселково Соведэй ажалшадай үүсхэлые манай районой ажалшад халуунаар дэмжэбэ. Пенсионернүүд, һургуулиин һурагшад, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, Соведэй харьяата газар дээрэ ажаһуудаг хүдэлмэришэд болон алба хаагшадые — бултыень үбһэ хуряалгада хабаадуулха талаар хэмжээнүүд абтаа. КПСС-эй, ВЛКСМ-эй райкомуудай, районно Соведэй гүйсэдкомой олон хүдэлмэрилэгшэд районой ажахынуудай үбһэ хуряалгын хүдэлмэриин түлөө харюусалгатай нюурнуудаар томилогдоо. Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын халуун хаһада туха сүлөөтэй нэгэшье хүн үгы.

Зарим сельскэ, сомоной ба поселково Соведүүдэй гүйсэдкомууд тэжээл хуряалгада эртээнһээ бэлдэжэ эхилээ һэн.

Оронгынхидой, мүн Селенгинскынхидэй үүсхэлнүүдые дэмжэхэ талаар Первомаевска, Шэнэ Бэрээнэй, Онохойн, Загарайн, Үнэгэтэйн сельскэ болон поселково Соведүүдэй депутадууд ехэ оролдолго гаргаа. Тингэжэ тус Соведүүдэй харьяата газар дээрэ ажаһуудаг хүн бүхэн үбһэ хуряалгада хабаадана гэхэдэ алдуу болохогүй. Гэхэтэй хамта Элхиин, Хуушан Бэрээнэй, Ключевской, Дабаатын, Горхоной, Верхнеильинскэ сельскэ болон поселково Соведүүдэй гүйсэдкомууд энэ шухала хүдэлмэрөө унжагайруулжа, таарамжатай хэмжээнүүдые саг дарыдань абаагүй гэжэ шүүмжэлхэ ёһотойбди.

Мүнөө үбһэ тэжээл бэлэдхэлһээ ондоо шухала асуудал үгы бшуу. Тиимэһээ нютагай Соведүүд, арадай депутадууд энэ хэрэгтэ бүхы хүсэеэ элсүүлхэ уялгатай.

КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй «Республикын колхоз, совхозуудта тэжээл бэлэдхэлгын ябаса тухай» байгша оной июлиин 16-да баталан абтаһан тогтоолые бэелүүлхэ талаар хэмжээнүүд абтана. Үбһэ хуряалгын эхиндэ дайралдаһан олон дутагдалнууд хамтын хүсөөр усадхагдаба.

Гэбэшье районоймнай зарим нютагай Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинууд, депутадуудай бүлэгүүд болон постнууд мүнөөшье болотор ёһотой һайнаар хүдэлнэгүй, тэжээл бэлэдхэлгэдэ бүхы нөөсэ арга боломжонуудаа хэрэглэжэ шаданагүй, һунгагшадай хүсэндэ түшэглэнэгүй гэжэ хэлэе.

КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленум дээрэ Соведүүдэй айхабтар ехэ хүсэ шадал үшөөл гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэгдэнэгүй» гэжэ заагдаһан байна. Партиин энэ шухала заабариие хараадаа абажа, район доторхи экономическа болон социальна хүгжэлтын бүхы асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ нютагай Соведүүдэй хүтэлбэрилхы, элсүүлхы үүргые улам дээшэлүүлхын түлөө бүхы хэмжээ ябуулгануудаа зорюулна гээшэбди.

С. ЕРБАТКОВ,
Загарайн районно Соведэй гүйсэдкомой секретарь.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ХЭБЛЭЛЭЙ ТҮҮХЭҺЭЭ

«БУРЯАДАЙ АЖАБАЙДАЛАЙ» БАЯРТА ОЙ

...ой июль һарада ...жабайдал» («Жизнь ...һэн түрүүшын ехэ ...й 1-дэхи номерой ... тэбхэр 60 жэл ...һарадаа нэгэ удаа ...һан энэ журналай ...андань «Буряад- ...ССР-эй ЦИК-эй ба ...гэдэ хэблэгдэдэг, ...байдалда, ажахын ...а зорюулагдаһан ...нэ тодоор бар- ...йдаг һэн.

...июль һарада Верх- ...тодо (мүнөөнэй ...дурсагдаһан жур- ...ын номер хэб- ...д номернуудынь ...отор удаа дараа- ... түүхэтэй. Тиин ...орькиин нэрэмжэ- ...анска научна биб- ...мой жасада энэ ...луулбаринууд на- ...алагдажа байдаг.

... талаар тус жур- ...э партийна ба ...эрилэгшэдтэ зо- ... байһан. Түрүү- ...е М. И. Амагаев, ...н, Н. Н. Кузьмин ...акционно колле- ...жэ, гарнуудаа та- ... байха юм. «Жур- ...хэблэгдэжэ эхил- ...рамдуулан» гэһэн ...гахан статьягаар ... һэн. Тус статья- ...Буряадай АССР-эй ...ссарнуудай Сове- ...) түрүүлэгшэ Ми- ...вич Ербанов шэнэ журналай гол зорилгонууд тухай тодоор бэшэһэн байдаг. Тэрэ тоодо автор иигэжэ бэшэнэ:

«Байгша оной (1924) августын 1-дэ Буряадай республикын автономито единицэ гэжэ зарлагдаһаар тэбхэр жэл болохонь. Эмхидхэлэй хүдэлмэриин эхин, аһан хүндэ хаһа үнгэрбэ, тиихэдээ манай залуу, соёлой талаар гээгдэнги, задагай зайдан ажахытай, жэгдэ бэшээр хүгжэжэ байһан экономикотой республика, яаба хээбэшье, эмхидхэлэй хүдэлмэриин гол шухала зорилгонуудые бэелүүлжэ, «болбосоролой аттестадай» шангахан шалгалтые дабажа гараба... Энэ хугасаа соо бидэ эмхидхэлэй талаар хүл дээрээ гаража, ажахын захиргаанай органуудые бүридхэн бэхижүүлһэн, экономическа ба финансова арга боломжонуудаа тодоруулжа гаргаһан байнабди».

Журналай гол шухала зорилгонууд тушаа хэлэхэдээ, М. Н. Ербанов иигэжэ заана: «Ажахынгаа ниитэ нэгэн түсэбые зохёон байгуулха хэрэгтэ «Буряадай ажабайдал» гэһэн журналнай горитой хубитаяа оруулха зэргэтэй. Ажахымнай байдалай али бүхы таланууд журнал дотор тодоор харуулагдаха ёһотой. Энэ талаар бодото дээрээ хэгдээд байһан хүдэлмэриин дүй дүршэлые шудалжа, сэнтэй һайн материалнуудые журнал доторoo толилдог байбалнай, һайн бэлэй. Гэхэтэй хамта, ажахынуудай илангаяа эдэбхитэй, бэлэдхэл һайнтай мэргэжэлтэдые журналайнгаа хүдэлмэридэ хабаадуулдаг болохобди...

Юу хэлэхэб, энэ талаар урдань дүршэлтэй байгаагүй бидэндэ бэрхэшээлнүүд ушархал бэээ. Тиибэ яабашье, хэблэгдэжэ эхилһэн журналнай урдань табигдаһан харюусалга ехэтэй зорилгонуудые гүйсэдөөр бэелүүлхэ гэжэ найдая. Тиимэһээ залуу Буряадай хүгжэлтэ дэбжэлтын дэмбэрэлтэ хэрэгтэ бага бэшээр нүлөөлхэ хүдэлмэридэнь амжалта хүсэе».

Залуу республикын ажахын ба соёлойнгоо байгуулалтада туйлажа байһан амжалтанууд тухай тон һонирхолтой материалнууд мүн лэ түрүүшын номерто толилогдоо. Авторнуудайнь дунда Буряадай республикын хүтэлбэрилхы органуудай хүдэлмэрилэгшэдые, эрдэмтэдые нэрлэхээр. Жэшээлбэл, партиин обкомой секретарь В. Трубачеев «РКП(б)-гэй XIII съездын хүдэлмэри» гэһэн статьягаа, М. Берман «Бурреспубликын захиргаанай аппарадай социальна бүридэл» гэһэн шэнжэлгээ журналай хуудаһануудта толилуулһан байха юм. Тиихэдэ Буряадай ажахын байгуулалтын ерээдүйн хараа түсэбүүд тухай профессор Н. Кузьмин, ой модоной ажахынууд, модо бэлэдхэлгэ тушаа А. Авдюков бэшэһэн байна. «Совет орон дотор» гэһэн удха түгэлдэр бүлэг соо мүн лэ һонирхолтой материал суглуулагданхай. «Ажалшадай бэшэгүүд» гэһэн ниитэ гаршаг доро аймаг, тосхонуудһаа ерэһэн мэдээсэлнүүд толилогдоо. Мүнөөнэй байдалтай жэшээлхэдэ, «Республика доторхи кредидэй асуудал» гэһэн И. Глубоковой статья, мүн Верхнеудинск хотодо хүн зоной ажаһуудалай эрилтэнүүдэй хэр хангагдажа байһан тухай бэшэгдэһэн, «комхозец» гэһэн гар табилгатай статья дотор хэлэгдэһэн зүйлнүүд тон һонирхолтой шэнгеэр үзэгдэнэ. Тус статьянууд соо 1918—1924 онуудай тоо, баримтанууд дурдагдана. Тэрэшэлэн Госпланай хүдэлмэриин дүнгүүд, республика доторхи худалдаа наймаае гуримшуулга, сабшалан, тарялангуудай байдал гэхэ мэтын шухалын шухала асуудалнуудаар бэшэгдэһэн материалнууд мүн лэ эндэ оруулагдаа.

Түрүүшын номернуудһаа эхилжэ, хүршэ Монгол оронойнгоо ажабайдалда журнал ехэхэн анхаралаа хандуулна. Буряадай эрдэмтэн Б. Барадинай «Монгол орон руу аяншалга» гэһэн замай тэмдэглэлнүүд хэдэн номерто удаа дараалан толилогдоо.

Журналай ээлжээтэ (1924 оной август-сентябрь һаранuудай) номернууд нэгэдхэгдэжэ, нэгэ томо хэһэгээр гаргагдаһан байха юм. Эндэ эгээн һонирхолтой материалнуудай тоодо «Буряадай республикын минеральна баялигууд—химическэ промышленностиин үндэһэ һуури» гэһэн А. Костюковскиин статьяе, «Ой модоной промышленность ба дэлгүүрнүүд» гэһэн Е. Авдюковой материалые, мүн В. Гирченкын «Байгалай үмэнэхи революционно хүдэлөөнэй түүхэтэй танилсуулһан статьянууд болон бусад материалнууд» гэһэн библиографическа шэнжэлэлые нэрлэхээр. Тиихэдэ аха дүү монгол арадайнгаа һуудал байдалтай танилсуулһан бүлэг очерктой зэргэ «Мүнөөнэй Монгол орон» гэһэн статьяе журнал толилһон байна. Тус статьягай авторынь Буряадай ЦИК-эй түрүүлэгшэ М. И. Амагаев мүн бэлэй.

Журналай хэблэгдэһэн түрүүшын жэлдэ бүхыдөө 6 номер гараһан түүхэтэй. Иигэжэ республикымнай ниитын ажабайдалай, ажахын шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ дурсагдаһан журнал хамаардаг байһан юм. Харин мүнөө сагта «Буряадай ажабайдалай» суглуулбаринууд түүхэдэ шухаг документ мэтээр сэгнэгдэжэ, эрдэмтэдые, түүхын багшанарые, хизаар оронoo шэнжэлэгшэдые, бусадшье олон уншагшадые һонирхуулан, библиотекэдэмнай хадагалагдажа байдаг.

Е. ЖАРКОВА,
М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска научна библиотекын хүдэлмэрилэгшэ.

ХАНИ ЁҺОНОЙ ХАРИЛСААНАЙ ЖЭШЭЭ

СССР Мексикэ хоёрой хоорондо дипломатическа харилсаанай тогтоогдоһоор 60 жэлэй ой августын 4-дэ тэмдэглэгдээ.

Мексикэ хадаа Латиин Америкын эгээл томо гүрэнүүдэй нэгэниинь мүн. Тэрэ 75 миллион хүн зонтой, 2 миллион дүрбэлжэн километр талмайтай. Эртэ урдын индеецүүдэй байгуулһан томо ехэ барилганууд хүн зониие гайхуулдаг байна. Эрхэ сүлөөгэй болон бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэл толгойлһон баатарнуудай дурасхаалые арад зониинь нангинаар хүндэлдэг.

Мехико хотын Пасео де ла Реформо гэжэ гол үйлсэдэ индеецэй бронзо хүшөө бодхоогдонхой. Мексикын национальна герой Куаутемогой хүндэлэлдэ тэрэ бодхоогдоһон байгаа. Эсэргүүсэлтын, бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэлэй һүлдэ тэмдэг гэжэ мексикан арад тэрэниие тоолодог. Ацтегүүдэй ахамад зонхилогшо, 20 наһатай Куаутомок испан эзэмдэгшэдтэ һүгэдэнгүй, буһалгаанай туһые үргэжэ, плендэ абтатараа шэн зоригтойгоор байлдаһан байна. Булимтарагшад хэрээгы шэрүүнээр тамалжа зобообошье, баатарай эрэлхэг зоригые хухалаагүй, тэрэниие саазалһан байгаа.

1925 ондо В. В. Маяковский Мексикээр ябаһанайнгаа һүүлээр энэ хүшөө тухай шүлэг бэшэһэн байдаг. Мексикын болон Совет Россин арадууд нэгэл юумэн тухай сэдьхэдэг, бэеэ даанхай, эрхэ сүлөөтэ байдал тээшэ, хүгжэлтэ дэбжэлтэ тээшэ замдаа бүхы хаалтануудые дабаха хүсэ шадалтай байна гэжэ агуу ехэ пролетарска поэт тэмдэглээ һэн.

1917 ондо империализмда ба феодальна байдалда эсэргүү революци илажа, бүхы орон дотор таряашадай хүсэ ехэтэй хүдэлөөн дэлгэрээ һэн. Россидахи Агуу Ехэ Октябриин социалис революци хүдэлмэришэдэй болон таряашадай хүдэлөөнэй хүгжэлтэдэ туһа нэмэри болоһон байгаа.

Үнгэрһэн зуун жэлэй национальна герой, гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша Бенито Хуаресай дэбжүүлһэн, «хүнэй эрхые хүндэлхэ гээшэ амгалан тайбан байдал хангаха удхатай» гэһэн гол ёһые хүтэлбэри болгон, бүмбэрсэг дэлхэйн баруун хубида эгээ түрүүлэн Мексикэ залуу Совет гүрэниие мэдэрһэн юм.

Энэнь мексиканецуудай Совет Россида талархадаг байһые, хүдэлмэришэн, таряашадай залуу гүрэнтэй нэгэн һанаалтай байһые гэршэлээ бэлэй. Мексикан арадай демократическа ёһо заншалнууд, Соведүүдэй орондо талархадаг байһаниинь адли тэгшэ эрхын ба нэгэ нэгэеэ хүндэлэлгын үндэһэ һуури дээрэ совет-мексикан харилсаануудай хүгжэлтые тодорхойлоо һэн. 30-аад онуудай эсэстэ Ласаро Карденасай түрүү үзэлтэй хэмжээнүүдые Советскэ Союз халуунаар угтаа һэн. Тэдэнэй эсэстэ томо помещигүүдтэ горитой сохилто хэгдэһэн, гадаадын капиталда хабаатай нефтиин промышленность болон түмэр замууд национализацилгада ороһон юм. Фашизмтай болон харгис хүсэнүүдтэй тэмсэхэ асуудалаар СССР ба Мексикэ адли хараа бодолтой бэлэй. Республиканска Испаниие манай оронууд дэмжээ. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай жэлнүүдтэ Мексикэдэ фашизмые буруушаалгын хүдэлөөн үргэнөөр ябуулагдаа һэн. Фашис булимтарагшадта эсэргүү совет арадай тэмсэлтэй һаналаа нэгэдэлгын ябуулганууд таһалдадаггүй һэн. 1942 оной майда тэрэ гитлеровскэ Германида дай соносхожо, эб найрамдалай болон демократиин түлөө тэмсэлдэ манай оронуудай нэгэн адли зорилготой байһые батадхаа һэн.

Дайнай һүүлээрхи хугасаада хоёр талын харилсаа холбоон шэнэ шатада ороо. Худалдаа наймаан үргэдэнэ. Эрдэм ухаанай болон соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй хоорондохи харилсаанууд шангадана. Хоёр оронoй олониитын хани ёһоной харилсаа холбоон нилээд хүгжөө. Гүрэнүүдэй хоорондын харилсаанууд шэнэ хэмжээндэ гараа. Гүрэнэй ажал ябуулагшад болон парламентаринуудай делегацинуудай албанай хэрэгээр нэгэ нэгэндээ айлшалалгань манай арадуудай хоорондо үгээ һайнаар ойлголсолгодо туһатай байна. Элдэб һалбаринуудаар харилсаа холбоон тухай хэдэ хэдэн хэлсээнүүдые хоёр орон баталанхай. 1975 оной августада Москвада СЭВ-эй болон Мексикын хоорондохи харилсаа холбоон тухай хэлсээндэ гар табигдаа һэн.

Һүүлэй жэлнүүдтэ СССР-эй болон Мексикын харилсаа холбоон тон шухала удха шанартай боложо байнхай. Эб найрамдалай ба буу зэбсэг хуряахын түлөө, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө империалис хашалта харшалалтада, колониализмда, расизмда ба фашизмда эсэргүү тэмсэлэй мүнөө үеын шухала асуудалнуудаар тэдэнэй хараа бодолой тудалдадаг гү, али дүтэрхы байһаниинь энээнэй бэта үндэһэ һуури болоно.

Бэеэ даанхай байдалтай байха, дотоодын хэрэгүүдтэ хамаархагүй гэһэн бүхы арадуудай эрхые Мексикэ аршалан хамгаалдаг юм. Түбэй Америкэдэхи ба Карибска далайн оршондохи национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөн хадаа «Москвагай, Гаванын ба Манагуагай хабаадалгатай коммунис үгэсэлдөөнэй» үрэ дүн гэһэншүү Рейганай засаг захиргаанай худал хуурмаг бодолые Мексикын правительство буруушаадаг юм. Сандинис арадай революциие буруу һүргэхэ зорилготойгоор Никарагуада харша эзэрхэг түримхэй ябуулганuудта Вашингтоной бэлэдхэлые, буһалгаалагшадай тэмсэлдэ абтаһан Сальвадорто булимтаран орохо түсэбүүдые тэрэ буруушаадаг, Түбэй Америкэдэхи байдалые политическэ ёһоор гуримшуулха арга замуудые бэдэрэлгэдэ тэрэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Совет-мексикан харилсаа холбооной хүгжэлтын дүй дүршэл хадаа социально-экономическа ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршохо политикын оршон мандалгын толотомо жэшээ болоно.

Валерий ФЕСЕНКО.
(ТАСС).

Мүнөө үедэ Окинавада американ сэрэгэй 60 гаран бааза тоологдоно. Эндэ далайн 20 мянга гаран ябаган сэрэгшэд байрланхай. Иигэжэ тус аралай табанай нэгэ хубинь американ сэрэгэй мэдэл доро байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: аралай Наха гэжэ түбтэ түбхинэһэн США-гай далайн сэрэгэй бааза.

ТАСС-ай фотохронико.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

...АЦИ БА ...ИИН ЗАМААР

...листра городтохи ... гэжэ комбинат ...ономическа инте- ...ар электронно- ...рхойлолгын болон ...сорнэ техникэ үй- ... Болгариин түрүү ...үдай нэгэниинь ...йгша ондо пред- ... жэлэйнгээ ойн ...дэглэхэнь. Үнгэр- ...эй турша соо тэ- ...й гаргадаг про- ...ин олохон оро- ... тоодо Советскэ ...һайн мэдээжэ бо- ...эдэ комбинадай ...дэм ба техникын ...ые үйлэдбэридэ технологиёо улам ... продукциингаа ...алуулхэ асуудал- ... анхаралаа хан- ...эхэ зуураа. мате- ...он энергетическэ ... алмалга гол һуу- ...айгша табан жэ- ...н гурбан жэлэй ...ндэ түсэбһөө га- ...янга шахуу лев ...ра болон үнгэтэ ...зин, мазут болон ...шэ хүсэн алмаг- ... социалис рево- ...оһоор 40 жэлэй ...элдэ «Оргтехни- ...шад дээшэлүүлэг- ...лис уялга абан- ... жэлэйнгээ даа- ...лзорһоонь урид ... харилсан туһалал- ...номическа сове- ...ар бэелүүлэгдэхэ ... мүн лэ дүүргэ- ...хэй.

... ДААБАРИ ...ҮРГЭГДЭЭ

...Советскэ Союзай ...иалис Вьетнамда ...Фалай гэжэ ман- ... теплоэлектростан- ...ашад болон ашаг- ...лай айхабтар ехэ ...аба. Станциин ту- ...орто жэлэй эхин- ...400 гаран милли- ...-час элшэ хүсэн ...эй даабари дүүр- ...рүүшын ээлжээнэй ...най ашаар оронэй ... предприятинуу- ... хото городуудта ...й электрын элшэ ...гадасань нилээд ...үдөө нютагуудые ...гэ үргэдэбэ. Му- ...ууд жэлэй дүүрэтэр үшөө 200 миллион киловатт-час элшэ хүсэ гаргаха, туршалга хэһэнэй һүүлээр ТЭЦ-эй хоёрдохи энергоблогые ашаглалгада оруулха гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаад байна.

Вьетнамай мүнөөдэрэй Фалай миил мантан томо электростанци бэшэ, харин республикын мэргэжэлтэ кадрнуудые бэлдэдэг гуламта мүн болоно. Республикын комсомол-залуушуулай габшагай барилга гэжэ соносхогдоһон тус объект дээрэ хэдэн мянгаад басагад, хүбүүд коммунис хүмүүжүүлгын һургуули гаргана ха юм.

СОВЕТ ЗАХИГШАДАЙ ТҮЛӨӨ.

БУХАРЕСТ. Румыниин машина бүтээгшэд совет захигшадтаа ороһо таряа зөөдэг 10 мянгадахи гэхэ гү, али ойн баярай вагон эльгээхэдээ, СССР-тэ ябуулха ёһотой хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргээ юм. Совет проектээр СРР-тэ баригдаһан 70 тонно ашаа багтааха шадалтай түмэр замай гигантнууд техническэ болон ашаглалгын талаар һайн шанартай байһанаараа шалгарна. Тэдэнэй үйлэдбэридэ республикын вагон бүтээдэг түрүү предприятинууд хабаадалсана. Совет партнернуудынь ээлжээндээ мөөртэ паарнуудые, тормозой түхеэрэлгэ, булад прокат гэхэ мэтые Румынида ябуулдаг байха юм. Энэ шухала үйлэ хэрэгээр дашарамдуулагдан, Арадын гол предприятида баяр ёһололой митинг үнгэргэгдөө. СССР-эй зам харилсаанай министерствын делегаци митингдэ хабаадаһан байна. Тэндэ үгэ хэлэгшэд румын-совет харилсаа холбоондо үндэр сэгнэлгэ үгөөд, тэрэнэй саашадаа улам үргэдэхэ, гүнзэгырхэ байһанда нүлөөлхөөр бэлэн байһанаа мэдүүлээ.

ТҮРҮҮ ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ НЭГЭНДЭ

БУДАПЕШТ. Рободой булад «хурганууд» үнгэтэ телевизорэй кинескопые технологическа стенд дээрэһээ хүнгэхэнөөр ба угаа наринаар хабшан абаад, ОТК-гай лини дээрэ табижархиба. Венгриин «Электроника» нэгэдэлэй инженернүүд болон технигүүдэй бүтээһэн промышленна манипуляторнууд үйлэдбэриин эдэ болон бусадшье үйлэдбэринүүдые дүүргэхэ шадалтай.

(ТАСС).

ЗАЛУУШУУЛАЙ «ДОБТОЛГО»

БРАТИСЛАВА. Чехословакиин, Советскэ Союзай болон аха дүү бусад социалис оронуудай 5 мянга шахуу хүбүүд, басагад, Баруун Берлинэй залуушуул, мүн тэрэшэлэн Демократическа залуушуулай бүхэдэлхэйн Федерациин ба Студентнүүдэй уласхоорондын холбооной түлөөлэгшэд Рысы хадын оройдо гараха уласхоорондын ябуулгада хабаадана.

Дэлхэйн пролетариадай вождь В. И. Ленинэй дурасхаалда энэ ехэ хэмжээ ябуулга зорюулагдадаг заншалтай юм. 1913 ондо В. И. Ленин Рысы хадын оройдо гараһан байгаа. Фашизмые бута сохижо, туйлагдаһан Илалтын 40 жэлэй ойн туг доро, эб найрамдалай болон хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө тэмсэлые дэмжэлгын уряанууд доро залуушуулай заншалта «добтолго» энэ удаа үнгэргэгдэнэ.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС · АПН

ИМПЕРИАЛИЗМЫН ПОЛИТИКЫЕ БУРУУШААНА

ГАВАНА. Куба Гана хоёр империализмын эзэрхэг түримхэй политикые зэбүүсэн буруушаана. Республикын Гүрэнэй Соведэй ба Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ф. Кастрын уряалаар Ганын Национальна обороной саг зуурын соведэй Түрүүлэгшэ Дж. Ролингсой хани ёһоной албанай хэрэгээр Куба ерэһэн дүнгүүд тушаа эндэ тараагдаһан хамтын коммюнике дотор Вашингтоной булимтархы хараа шугамай эсэстэ дэлхэйн элдэб районуудта зэбсэгтэ хёмороо зүришэлдөөнүүд бии болоно гээд онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгэ эб найрамдалда ба аюулгүй байдалда айхабтар ехэ аюул тохёолдуулна, тиимэһээ буу зэбсэг хуряаха талаар ашаг үрэтэй хэмжээнүүдые абаха шухала гэжэ хоёр тала тоолоно. Экономическа зүйтэй зүб харилсаа холбоо тогтоохын түлөө бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй гүрэнүүдэй хүдэлөөө оруулалсан, дэлхэйн түрүү үзэлтэй хүсэнүүдэй тэмсэлэй тон ехэ удха шанартай байһые тэмдэглэбэ.

Урда Африкын африкан национальна конгрессэй (АНК) ба Баруун-Урда Африкын Арадай эмхиин (СВАПО) хүтэлбэри доро Намибиин ба ЮАР-ай арадуудай ябуулдаг сүлөөлхы тэмсэлые баатаар дэмжэдэг байһаниинь элирхэйлэгдэнэ.

ВИА-гай МЭДЭЭСЭЛ

ХАНОЙ. Вьетнамай мэдээсэлэй ВИА агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Хатуен провинциин Висюен гэжэ уездэдэ Хитадай зүгһөө үүдхэгдэдэг зэбсэгтэ ябуулганuудта вьетнам сэрэгүүд сохилто үгэжэ үргэлжэлүүлбэ.

Вьетнамай сэрэгэй подразделенинүүд болон ополченецүүд хилэ эбдэхэ һэдэлгэнүүдтэ сохилто үгэнэ.

КПВ-гэй ЦК-гай орган «Нян зан» газетын тэмдэглэлһэнэй ёһоор, СРВ-гэй хойто хилэнүүдтэхи зургаан провинцида Хитадай зэбсэгтэ ябуулгануудай улам һүжэрһэн тухай һүүлшын дүрбэн һара гэршэлнэ. Хэдэн армейскэ корпусуудые, мүн тэрэшэлэн артиллериин, инженернэ болон транспортын частьнуудые Пекин хилэ тээшэ татажа, бүхы хилэ дээрэхи байдалые түгшүүрилтэй шанга болгоо гээд газетэ бэшэнэ.

Хатуен, Каобанг ба Лангшон провинцинуудта Вьетнамай газар дээрэхи хэдэ хэдэн гүбээнүүдые булимтаран абахын тула батальон хүрэтэр тоотой Хитадай сэрэгэй подразделенинүүд асарагдаһан байна. Сэрэгэн олон тоото бэхилэлтэнүүд баригдаа, артиллереэр буудаха газарнууд бэлдэгдээ юм. СРВ-гэй һууриин газарнууд ба экономическа объектнүүд саг үргэлжэ буудалгада ороно. Тингэжэ олон һургуули, больница, эдеэ хоолой складууд һандаргагдаһан, тарялангууд ба плантацинууд усадхагдаһан байна.

ДОТООДЫН ПОЛИТИЧЕСКЭ БАЙДАЛ ХАРАЖА ҮЗЭГДЭБЭ

ВАРШАВА. ПАП агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, ПНР-эй Министрнүүдэй Совет заседани дээрээ орон доторхи дотоодын политическэ байдалые хаража үзэбэ.

Арадай Польшын 40 жэлэй ойе һайндэрлэлгэ ПНР-тэхи байдалые гуримшуулха хэрэгтэ һайн нүлөө үзүүлнэ гэжэ онсолон тэмдэглэгдэһэн байна. Социалис гүрэнэй энэ ойн баяр политическэ, экономическа болон соёлой талаар туйлагдаһан дүнгүүдые үргэнөөр харуулха арга олгоһон байгаа. Хани харилсаата социалис оронуудай делегацинуудай ойн баяр ёһололдо хабаадалгань манай гүрэнүүдэй болон арадуудай хоорондохи хани нүхэсэлэй бэхижэһэн тухай үнэншэмөөр гэршэлнэ.

ПНР-эй Сеймын амнисти тухай баталан абаһан хуули тушаа баруунай оронуудай олониитэдэ мэдээсэл дамжуулдаг хэрэгсэлнүүд харуулхадаа, Польшын дотоодын хэрэгүүдтэ хамаарха һэдэлгэнүүдые дахин гаргана гэжэ ПНР-эй Министрнүүдэй Совет зааба. Польшын правительство иимэрхүү һэдэлгэнүүдые эрид шууд буруушаана гэжэ мэдээсэл дотор онсолон хэлэгдэнэ.

ИНДИИН ПРАВИТЕЛЬСТВАДА ҺЭЛГЭЛТЭ БОЛОБО

ДЕЛИ. Индиин правительствын бүридэлдэ болоһон һэлгэлтэ тухай эндэ хуулитаар соносхогдобо. ЮНИ агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Индиин обороной министрээр Ш. Б. Чаван томилогдобо. Индиин шэнэ вице-президентые һунгаха һунгалтада ИНК(И)-гэй хүтэлбэрилхы партиин кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн Р. Венкатараманиие энэ тушаалда тэрэ һэлгэхэ юм. Энээнэй урда тээ ирригациин гүрэнэй министрэй тушаалда байһан Р. Н. Мирдха гадаадын хэрэгүүдэй гүрэнэй министр болобо. Харин гадаадын хэрэгүүдэй министерствын хүтэлбэриие премьер-министр И. Ганди өөрөө толгойлхо юм. Хүдөө ажахын гүрэнэй министр Харинатх Мишра ирригациин гүрэнэй министрээр томилогдобо. Элүүрые хамгаалгын гүрэнэй министр Моксиха Кидваи хүдөөгэй хүгжэлтын министерствые толгойлхо юм.

ХҮН БА байгаали

СААД УРГУУЛАГШАДАЙ АНХАРАЛДА

ЗУНДАА саад ургуулагшадые ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хүлеэдэг. Үрэ жэмэсэй шанар гансал ургамалай сортhоо бэшэ, харин hайн харууhанhаа дулдыдадаг гэжэ мэдээжэ.

Мүнөө ургамал үрэ жэмэстээ бүхы шэмээ дамжуулна, ерээдүйнь ургасын эгээл бүрилдэжэ, эдеэшэжэ байhан хаhа гээшэ. Энэ үедэ, илангаяа халуун, бороогүй үдэрнүүдтэ, бог үбhыень түүжэ, хүрьhыень зөөлэрүүлэн элдүүрилжэ байха заабари тон зүйтэй.

Үрэ жэмэстэ ургамалнуудые заатагүй үндэhэнhөөнь hайса норотор уhалха хэрэгтэй. Уhалhанайнгаа удаа хүрьhыечь бамбайлган hэрхиилгэдэг. Энэ үедэ ургамалаа харууhалхадаа, тахяагай аргал, уридшалан норгогдоhон үхэрэй шабааhа хүрьhэндэ оруулбал, ехэ hайн байдаг.

Үтэгжүүлгэдэ хэрэгтэй үхэрэй шабааhа яагаад бэлэдхэхэб гэбэл, тусхай боошхо соо хахадhаань дорохоно шабааhа хээд, дээрэhээнь, дүүрэтэрнь уhа юулэдэг. Тиин боошхо соохиёо hайса худхаад, хоёр сүүдхын туршада тэрэ зандань орхидог. Тиихэ зуураа хаа-яа болоод худхажа байха шухала. Бэлэн болгогдоhонойнь удаа нэгэ хүнэг шэнгэн иимэ үтэгжүүлгээ 4—5 хүнэгтэ хубаарилжа, дээрэнь уhа нэмэдэг. Тиин нэгэ hөөгтэ 5—10 литр юулэхэ хэрэгтэй.

Ургамалай шэмээ hайса татан ургахадань, шубуунай аргал туhатай. Үхэрэй шабааhаар үтэгжүүлгэ бэлдэhэнтэй тон адли юм. Гэбэшье шубуунай аргалhаа бэлдэгдэhэн нэгэ хүнэг шэнгэн үтэгжүүлгые 10—12 хүнэгтэ хубаарилан хэхэ, дээрэнь уhа нэмэхэ эрилтэ табигдадаг. Иигэжэ үрэ жэмэстэ hөөгэй үндэhэн 5—10 литр иимэ раствороор ундалуулагдадаг.

Минеральна үтэгжүүлгые мүн лэ шэнгэрүүлээд, хүрьhэндэ оруулхада аятай. 10 литр уhанда 15 грамм аммиачна селитрэ, 20 грамм суперфосфат ба сернокислэ калий худхажа, тусхай гаргагдаhан бишыхан бураздаанууд руу юулэдэг юм. Бороогой ехээр орохоной гү, али hайса уhалhанайнгаа удаа шэнгэн үтэгжүүлгэ хэхэдэ илангаяа туhатай.

Зунай сагта саадта хорото хорхой шумуул олон байдаг. Жэшээлхэдэ, абаахайн түхэлтэй хашагууд, үхэр нюдэнэй үрэдэ дуратай ургамалай шэрхэ (тля), ранеткэдэ, үлиртэ, сливэдэ, вишнидэ хоро хүргэдэг хорхой, шасарганын үрые «залгидаг» хибэн хүйр гэхэ мэтэ хорото шумуулнууд үрэ жэмэсэй өөдэлсэдэ haад тойбо ушаруулдаг.

Абаахайн түхэлтэй хашаг үхэр нюдые илангаяа ехээр гэмтээдэг. Энэ шумуул набшаhанай доодо талада няалдажа, бүхы шэмыень hорожо дууhадаг. Байн-байн набшаhан шарлажа, газарта унадаг.

Энэ хашагтай тэмсэхын тулэ кельтанай, үгышье haa акрексын 0,1 процентнэ раствороор үхэр нюдые сүршэхэ хэрэгтэй. Хэрбээ эдэ хоронуудай худалдаа наймаанда үгы haань, хлорофосой гү, али карбофосой 0,3 процентнэ раствор хэрэглэхэдэ болохо.

Ургамалай шэрхэ (тля) хюдахын тула 0,3 процентнэ хлорофос, чесногой шүүhэтэй уhа гэхэ мэтые сүршэхэдэ туhатай.

Сливэ, вишни болон үлирые хорхой шумуулда эдюулхэгүйн тула хлорофосой 2 процентнэ, 10 литр уhанда худхагдаhан 20 грамм карбофос хэрэглэмээр.

Крыжовнигые хорхой шумуулhаа хамгаалхын тула 10 литр уhанда 50 грамм кальцинированнэ содо хэжэ, үшөө дээрэнь 40 грамм мылэ нэмэдэг.

Хэрбээ малинын шумуулнуудhаа гэмтэhэн байбалнь, тэдэ мүшэрнүүдыеь саг дары отолжо абаад, галдаха хэрэгтэй.

Ургаса хуряахаhаа 30 үдэр урид хоро хаялга, сүршэлгээ болюулха хэрэгтэй.

Ядохимикадуудай мылэтэй худхагдаhан чеснок, үгышье haa, норгогдоhон махорко хэяхада хамаагүй. Энээнээ бэлдэхэдээ, 400 грамм махорко абаад, 10 литр уhан соо хэжэ, хоёр сүүдхын туршадэ байлгадаг юм. Удаань шүүжэ абаад, үшөө 10 литр уhа, 80 грамм мылэ нэмээд хэрэглэхэдэ болоно.

Чесногой холисо яагаад бэлдэхэб гэбэл, 0,5 грамм чеснок уур соо үлтилөөд, 3—5 литр уhанда худхадаг. Шүүжэ абаhанай удаа дахин 10 литр уhа нэмэдэг.

Иигэжэ үрэ жэмэстэ hөөгүүдээ саг болзортонь хорхой шумуулhаа hэргылхэдэ, баян ургаса абтахань лабтай.

Б. ШИРИПНИМБУЕВА,
Буряадай үрэ-жэмэсэй туршалгын станциин ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ.

УҺАНАЙ УРГАМАЛ

Ургамал ногооё хамгаалха тухай хэлсэхэдээ, газар дээрэхи ургамалые хараадаа абажа hуранхайбди. Гэхэтэй хамта гол горхонууд, нуур сөөрэмүүдэй уhан соохи ургамалда мүн лэ хүнэй анхарал хэрэгтэй ха юм.

Олонхи зон уhанай ургамалые юрэнхыдэнь замаг гэжэ ниитэ ёhоор нэрлэдэг. Энэ буруу. Замаг гээшэ тон юрын байгуулгатай, үни галабhаа ургажа эхилhэншье haa, хүгжэлтынгөө эгээл доодын шатада үлэшэhэн гэбэл алдуугүй.

Харин мүнөө нуур сөөрэмүүдтэ, гол горхонуудта ургадаг сэсэгтэ ургамалнууд тухай хөөрэлдэе. Өөрын эшэтэй, үндэhэтэй, набша намаатай, сэсэгүүдтэй тула замагhаа тад ондоо, илгаатай юм. Томо ургамалнууд гэжэ гидробиологууд эдэниие дэмы нэрлэдэггүй. Элдэб түрэлэй загаhад браконьернүүдэй гарhаа хосордог. Харин эндэл амидардаг ургамалнууд хүн зоной ажахын ажал ябуулгын нүлөөн доро хюдагдана, үсөөрнэ.

Мүнөө үедэ Буряадай гол горхонуудта, нуур сөөрэмүүдтэ ургадаг арбан янзын ургамал тусхай хамгаалга доро абтанхай. Тодорхойлон нэрлэбэл, элдэб түхэлэй тэмээн табгайнууд (кувшинки), сагаан үнгэтэй наяда, очеретник, шильник, гроздовник, ужовник, уhанай чилим hамар гэхэ мэтэ оролсоно. Гэбэшье эдэмнай тон үсөөн дайралдадаг юм, тиимэhээ хамгаалгын хэмжээнүүдые абаагүй haa, үндэhэ таhаран хосоржо магад.

Саб сагаахан тэмээн табгай Зүүн Сибириин дайдада гансал Байгалай эрьеэр ушардаг. Наяда гэhэн нэрэтэй ургамал Байгалай уhанда, Хойто-Байгалай райондо, очеретник гэhэн үлэн үбhэн Кабанскын, Хойто-Байгалай районуудай намагуудта олон. Прибайкалиин райондо плаунок ургамал бүри 1934 ондо бүридхэлдэ абтаhан байха юм. Сэлэнгэ, Кичерэ голнуудай адагые повойничек шэмэглэдэг, Баунтын районой чилим, Байгалай зүүн-хойто эрьеын ойто нугануудта, аршаануудай дэргэдэ юрын ужовник, Фролиха, нуурта, мүн Байгалай эрьеэр уhанай шильник дайралдадаг.

Эрье шадархи ургамалнуудые амяарынь бүлэг болгон хубаарилмаар. Жэшээлхэдэ, сверция байкальская гэдэг Снежная болон Мишиха голнуудай эрьеэр, Кириловэй тридахтилина Слюдянка, Выдрино голнууд шадар, юрын гроздовник Байгалай зүүн хойто эрьедэ, Большая гол шадар, халуун аршаануудай дэргэдэ ургадаг.

Үзэмжэтэ hайхан сэсэгтэй ургамалнууд илангаяа олоор таhалагдадаг, хосордог юм. Жэшээлхэдэ, ямаршье хүнэй нюдэ баясуулма тэмээн табгайнуудые хараhан хүнүүд ехэл hайхашаажа, заатагүй таhалхые оролдодог.

Гэхэтэй хамта тогтомол гү, али аалиханаар, аажамханаар урдажа байhан уhанда ургадаг чилим гэдэг эм домдо ородог юм. Тиимэhээл энэ ургамал орон доторнай үндэhэ таhарач хосоржо байнхай. Мал адууhанай бэлшэхэ үедэ, нуур сөөрэмүүдhээ уhалуури хэхэдэ, иимэ ургамалнууд мүн лэ хосорно гээшэ. Чилим СССР-эй Улаан дэбтэртэ оруулагданхай. Сэнтэй энэ ургамал хүсэд үшөө шэнжэлэгдээгүй. Ургадаг газар бүхэниие элирүүлхэ, үрэнүүдыень суглуулгые хорихо, чилимые олошоруулхаар заказнигуудые байгуулха, бүхы түхэл янзануудыень шудалха гэhэн дурадхал оруулагданхай.

Уhанай ургамал хадаа кислород үгэдэг, уhан соохи амитадта тэжээл болодог юм. Ондоогоор hайхашаан нэрлэбэл, уhан соохи ёhотойл джунгли мүн шуу. Эдэниие анхарха хамгаалхадаа, уhанай нөөсэ баялигые хамгаалнабди гэжэ ойлгоё.

А. ВИНОГРАДОВ, биолог.

Аглаг тэнюун нюруудаа
Агшаад hэжэhэн долгигүй,
Аалин тэрэ үглөөгүүр
Аажам бэлэй Байгалнай.
Хүхэ уулын энгэрhээ
Хүбин манан дэгдэжэ,
Наранай элшээр үргүүлэн
Нахид өөдэ тэгүүлбэ.
Ушам талын энгэрhээ
Урихан hэбшээн үзэгдөөд,
Далайн нюрууе миралзуулна,
Далангайнь тужые шаалуулна.

А. ЧЕПАКИНАЙ фото.

Уласхоорондо шэнжэлэл

БЭЕ БЭЕДЭЭ ЭТИГЭЛГЭ ТЭХЭРЮУЛХЭ

Европо түбидэ, мүн бүхы дэлхэй дээрэ саашанхи хүгжэлтынь замуудые гол түлэб тодорхойлhон, Европодо аюулгүй байдал хангаха ба харилсаа холбооной талаар зүблөөнэй Түгэсхэлэй актда Хельсинкын конгрессэй «Финляндия» гэжэ ордон соо юhэн жэлэй саана гар табигдаа бэлэй. Европын 33 гүрэнэй, тэрэшэлэн США ба Канадын түлөөлэгшэдэй гар табилгатай түүхэтэ энэ документ Советскэ Союзай ба социалис хани нүхэсэлэй бусад оронуудай эсэшэ, сусашагүй оролдолгын ашаар баталан абтаhан гээшэ. Энэ хадаа ушар байдалые зүбөөр ойлгохо ябадалай, түрүү үзэл бодолой ехэ илалта болоhон байна.

Хельсинкидэ үгээ ойлголгын түйлагдаhанда үндэр сэгнэлтэ үгэнгүй байхын аргагүй. Юуб гэхэдэ, ниитын-политическэ ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондо харилсаа холбоо тогтоолгын үндэhэ hуури болгон шахардуу шанга байдалые hулаpуулха политика тэндэ соносхогдоhон байгаа. Тиигэжэ уласхоорондын хэрэгүүдые арсалдаа буляалдаагаар бэшэ, харин амгалан ёhоор шиидхэхэ ёhо гуримууд hайшаагдаhан байха юм. Энэ ёhо гуримай түлөө совет гүрэниие байгуулагша В. И. Ленин тэмсэhэн, мүн тэрэнэй түлөө совет арад мүнөөшье тэмсэжэ байна.

Хельсинкидэ үнгэргэгдэhэн зүблөөнэй ашаар баталагдаhан хэлсээн дотор элдэб олон асуудалнууд, тодорхойлон хэлэбэл, худалдаа наймаанай-экономическа ба научно-техническэ талаар харилсаа тогтоохо тухай, оршон тойронхи байгаалиие хамгаалха, соёл гэгээрэлэй, хүнүүд болон эмхинүүдэй хоорондохи харилсаанууд тухай асуудалнуудаар үгээ ойлголсохо ябадал түйлагдаhан гээшэ.

Хельсинкидэ болоhон зүблөөнэй түгэсхэлэй актын уг зорилгонуудые бэелүүлэн, СССР үнгэрhэн жэлнүүдэй туршада холын хараатай бүтэмжэтэй hайн дурадхалнуудые оруулhан байна. Тэдэнэйнь уг зорилгонууд гэхэдэ, ядерна дайнай аюулые зайсуулга, Европо болон бүхы дэлхэй дээрэ урда урдаhаа тулаcа татагдаhан сэрэгэй хүсэнүүдые hулаpуулга, социальна ба экономическа программануудые бэелүүлгэдэ айхабтар ехэ хохидол ушаруулжа байhан сэрэгэй гаргашануудые хороолго болоно. Варшавска Договорто ородог бусад гүрэнүүдтэй хамта Советскэ Союз Европо түбидэхи уласхоорондын политическэ шахардуу байдалые hулаpуулгын, сэрэгэй хүсэнүүдые бага болголгын аша туhада үргэн ехэ программа дурадхаhан байха юм. «Финляндия» гэжэ ордон соо гар табигдаhан тэрэ документын бүхы хараа зорилгонуудые манай орон хэлбэрэшэгүйгөөр бэелүүлнэ.

Гэбэшье түгэсхэлэй актые зохёолгын айхабтар бэрхэшээлтэйгээр, баруун оронуудай хархис хүсэнүүд болон милитаристнуудай эсэргүү ябуулгатайгаар хэгдэhэниинь хэндэшье нюуса бэшэ. Холбоото Штадуудаар, НАТО-гай талаар тэдэнэй союзнигуудаар түлөөлэгдэhэн тэдэ хүсэнүүд Хельсинкидэ абтаhан хэлсээнүүдэй бэелүүлгэдэ haад түбэг то-хёолдуулхын, энэ дэлхэй... дайнай» үеынхидэ гэдэрг... гулада хамаг хүсэ шадал... юм. Мүнөөшье тэрэ ябуул... лүүлэгдэhээр, Финляндиин... до баярай оршон байдалда ба... хэлсээнэй hүүлээр дүрбэн... нэй удаа Америкын захи... гай талаар өөhэдынгөө ... дунда зэргын зайда бууда... шэнэ зэбсэгүүдые тараан... граммая баадхажа шадаа... түхэлэй 108, далита 464 ... бүгэдэ халаа Советскэ С... бусад оронууд тээшэ шэ... хогдоhон зэбсэгүүдэй нөөс... таниин, ФРГ-гэй, баруун... сад оронуудай правительс... дынгөө арадуудай хүсэл... тоонгүйгөөр Европодо «h... пеецэй үлэтэр» дай хэхэ... гай балмад муухай түсэб... жа байна.

Түгэсхэлэй актда гар таб... жэлэй ойе НАТО-гайхид ... тэмдэглэхэ гэжэ шиидээ... тээхэнэ ФРГ-дэхи америк... та «Першинг» гэдэг 36 ... хаар бэлэн болгогдоо ... Боннhоо абтаа. «Шпигель... мэдээсэhэнэй ёhоор, ракет... ралга hүниин харанхы... «Хэнhээ эдэ ракетэнүүдые... hэн асуулал табяад, журн... рюусана: «эрэлхэг зоригто... лон эхэнэрнүүдhээ — ам... нуудай үүдэндэ үдэр hү... рамдалай вахтада жагса... эсэргүү хүдэлөөндэ хаб... Мүн Англиин ядерна да... тэмсэлшэд Гринэм-Коммон... тахи баазада баhал ним... санхай. Энэ газар Тэтчер... ваар далита ракетнүүдые... стартова талмай болгогло... Голландиин, Италиин дайн... дэлөөндэ хабаадагшад үз... олошоржо. мүнөө үеын... байдалда тон ехээр нүлөө...

«Европодо ядерна шэнэ... тараан тодхолго ба уласх... далай улам шахардуу ... ушарhаа олоннитэ мүнөө ... хиhээ ехээр hанаагаа зоб... роподохи аюулгүй байдал... саа холбооной түлөө улас... митедэй секретарнадай Хе... сээнэй юhэн жэлэй ойдо... мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ... этигэдэг байха ушар Евро... хэрэгтэй гэжэ тэмдэглэхэ... хоорондын тэрэ комитет ... тэмдэглэнэ: «Хүн зониие ... ядерна, юрын, химическэ... сад ондоо зэбсэгүүдые хэ... саhан ябадал ядерна гүр... жа, тиимэ харилсаануудай... хидаг байха эрилтэнүүдые... дууд табина. Гүрэнүүдэй ха... рилсаануудта зэбсэгтэ хүс... рэглэхэгүй тухай хэлсээ ... түйлаха эрилтэ арадууд ...

САГ СООГОО ХЭГДЭҺЭН ШУХАЛА ҮҮСХ...

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые гуримшуулха талаар Советскэ Союз гадаадын политикын шэнэ тон шухала дурадхалнуудые оруулба. Арабуудай эзэмдэгдээд байhан бүхы газар дээрэhээ Израилиин сэрэгүүдые гаргажа, бэсэ даанхай өөрын гүрэниие байгуулгада Палестинын араб арадта хуулита эрхэнүүдые олгохо үндэhэ hуури дээрэ Дүтын Зүүн зүгтэ бата бэхи ба үнэн зүб эб найрамдал тогтоохын түлөө оролдожо байhан СССР-эй шууд, сэхэ, хубилгагдашагүй хараа бодол дахин гэршэлэгдэбэ. Урдынхи мэтэ совет дурадхалнууд яаха аргагүй тодорхой шэнжэ шанартай, зүришэлдөөтэ байдалые гуримшуулха замда бодото хэдэ хэдэн алхамуудые хараална гээшэ. Тэрэнь хадаа нэн түрүүн ООН-ой харагалзалга доро хоёр талын хабаадалгатай уласхоорондын түлөөлэлгэтэй конференци зарлаха асуудал болоно. Кэмп-Дэвидтэхи үгэсэлгын үндэhэ hуури дээрэ Дүтын Зүүн зүгэй бэрхэшээлтэ байдалые Холбоото Штадууд болон Израилиин «шиидхэхэ» hэдэлгэнүүдэй урагшагүйгөөр ханхруутаад байхада тиимэ конференци зарлалга онсо шухала үүргэ дүүргэхэ болоно. Империалис-сионис үгэсэлгэдэ хабаадагшадай дурадхаhан «шиидхэбэри» түйлаха бүхы арга замууд урагшагүйдэн hалаа. Ушар шалтагаануудынь юуб гэхэдэ, тэдэн бүдүүлигээр хүсэ хэрэглэхэ, бэсэ даанхай араб гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ зэбсэгтэ хүсөөр сэхэ хамаарха ябадал баримтална.

Энэ ушар байдалда регионой бүхы гүрэнүүдэй аша туhын хэрэгүүдые, тэдэнэй аюулгүй байдалтай болохо байhаниие хараада абалсан, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые гурим... совет дурадхалнууд олоной... тана. Ондоогоор хэлэбэл, ... байдалые бүхыдэнь hайжа... тэ горитойхон туhа нэмэ... бата бэхи гуримшуулга ... лэгдэнэ.

Тэрэшэлэн араб оронуу... долтой, Палестинын таба... арадай хүсэл эрмэлзэлт... хилдуулан. Палестинын... байдалые түргөөр шиидхэ... hаниие Советскэ Союз ... тэмдэглэнэ.

Араб оронуудта, регион... рэнүүдтэ, уласхоорондын... тэй бүхы хүсэнүүдээр со... хэл халуунаар hайшаа... байна. Совет дурадхалай... тодорхой ба бодото дээрэ... хээр байhаниие Сириин, ... педэй, Иорданиин, араб ... дай хэблэл, Ливанай пр... Р. Караме, Палестинын ... шэд онсолон тэмдэглэhэн...

Гэхэтэй хамта Дүтын З... далые гуримшуулгада СШ... лиин буруугаар хандаж... үшөө дахин харагдаба. Со... нууд тушаа бүтэмжэгүй... баримталhан Вашингтон ... Дүтын Зүүн зүгтэ амгала... гөөр байгуулгада haад ... hанаа, дэлхэйн стратегиче... ла энэ районды шахардуу... тохёолдуулжа байhанаа ... хэйлэн харуулба.

В. ...
Г. ...

ЕХЭ ШҮҮБЭРИ

Республикын хото городуудта «Спринт» гэжэ лотерейн биледүүдые наймаалалга түргэн саг соо, эмхи гуримтайгаар үнгэргэгдэнэ. Хэнэйшье мэдэhээр, энэ лотерейн шүүбэри тэрэ дороо, киоскын лэ хажууhаа саашаа ошонгүй мэдэгдэдэг дээрэhээ хүн зоной дунда түргөөр тарашана гээшэ.

«Бурводстройн» автобазада хүдэлдэг П. Н. Степанов өөрынгөө түрэhэн үдэрые «Спринт» худалдан абажа тэмдэглэхэ гэжэ шиидэhэн байгаа. Тэрэ худалдан абаhан биледээ задалан харахадаа, абаhаар этигэжэ ядаа... Юуб гэхэдэ, тэндэнь 7190 түхэригэй «Москвич-412-НЭ» маркын машина» гэжэ бэшээтэй байгаа.

Октябрьска районой «Саян» гэжэ буудалай дэргэдэхи «Спортлотогой» тусхай киоскhоо лотерейн билет худалдажа абаhан түргэн туhаламжын больницын хүдэлмэрилэгшэ Н. С. Михайлова «ВАЗ-2105» маркын «Жигули» машина шүүhэн байба.

«49-hөө 6», «36-haa 5» гэhэн спортын лотерейдэ гансал мүнгэн шүүбэри тудадаг гээшэ. Манай республикын хэдэн зуугаад ажалшад «Спортлотогой» энэ нааданда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болоhониинь hайшаалтай гээшэ. Эдэнэр бултадаа «Спортлотогой» хайрсаг руу табиhан биледэйнгээ «БВ» хубиин харюу хэдэн хоногой туршада хүлеэжэ ябадаг болонхой. Юуб гэхэдэ, аза талаантайшуулда шүүбэри тудахадаал тудадаг ха юм. Жэшээнь, Прибайкалиин районой «Прибайкалец» колхозой тракторист Василий Анатольевич Шкурный гэгшэ «Спортлотогой» нааданда өөрөө хабаадахаhаа гадна, гэр бүлынхидөө болон үетэн нүхэдөө hургаа ха юм. Тиигэжэ наадажа ябаhаар «36-haa табыень» гэhэн тиражай 24-дэхи нааданда дүрбэн номер таажа, 139 түхэриг мүнгэ шүүhэн байгаа. Харин «49-hөө зургааень» гэhэн нааданда табан номер таахадаа, 1874 түхэригэй мүнгэ шүүжэ гараа.

Хэнэйшье мэдэhээр, спортын лотерейн шүүбэриhээ ороhон мүнгэн зөөри спортын мүрысөөнүүдые, СССР-эй арадуудай спартакиада болон уласхоорондын мүрысөөнүүдые үнгэргэхэ хэрэгтэ эльгээгдэдэг гээшэ. Тиимэhээ бидэнэрэй заримашуулай шүүдэг haa, нүгөөдэ хахадынь спортын бүхы хэмжээ ябуулгада гаргашалагдана гээшэ.

А. ИЛЬИНА,
«Спортлотогой» управлениин ахалагша инструктор.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«Спортлотонуудай» августын 4-дэ үнгэргэгдэhэн 31-дэхи тираж.

«49-hөө 6-ень тааха». 22—уhа руу hүрэлгэ, 26 — табан зүйлэй мүрысөөн, 42 — уhан дээрэ санаар урилдалгын спорт, 44—мотоспорт, 45—столой теннис, 48—шатар.

«36-haa 5-ень тааха». 25 — шаргын спорт, 26 — табан зүйлэй мүрысөөн, 29 —стендовэ буудалга, 31 — фехтовани, 33 — футбол.

(ТАСС).

САГАН УЛАРИЛ

Республика доторнай бүрхэжэ, сэлмэжэ байха. Урда болон зүүн-урда нютагуудта шииг нойтон орохогүй, бусад районуудта багахан бороо орохоор хүлеэгдэнэ. Баруун тээhээ секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр hалхилха. Үдэрынь 20—25, хойто районуудта ба Прибайкалида 14 градус дулаан байха.

Улаан-Үдэдэ үүлэтэйшэг байха, бороо орохогүй. Үдэрынь 22—24 градус дулаан байха.

ҮШӨӨ ЕХЭ АМЖАЛТАТА

«Трудовые резервы» бүлгэмэй Буряадай областной соведэй дэргэдэхи Олимпнадала бэлэдхэлэй түбтэ хүмүүжүүлэгдэдэг уласхоорондын классай СССР-эй спортын мастер Надежда Виноградова хүнгэн атлетикын олон зүйлөөр үнгэргэгдэhэн үбэлэй урилдаан дээрэ СССР-эй чемпион болоhон haa. Болгари, Австри, ГДР-тэ үнгэргэгдэhэн уласхоорондын мүрысөөнүүд дээрэ хэдэн удаа түрүү hуури эзэлжэ гараа юм. Киев хотодо оронойнмнай хүнгэн атледүүдэй дунда үнгэргэгдэhэн урилдаанда Надежда Виноградова дүн хамта 6532 очко абажа, мүнгэн медальда хүртэбэ.

Нютагаймнай басаган утые харайхадаа 6 метр 70 сантиметр hүрэhэн байна. Энэнь уласхоорондын классай спортын мастерай нормативhaa табахан лэ сантиметрээр бага болоно. Мүн 1 метр 80 сантиметр үндэрые абажа, эрхим дүн харуулаа. Тиихэдэ 15 метр 44 сантиметртэ ядро түлхиhэн байха юм. Дүн гаргахадаа дээрэ хэлэгдэhэн очконуудынь СССР-эй уласхоорондын классай спортын мастерай нормативhaa 302 очкогоор үлүү болоно гээшэ.

Надежда Виноградова hүүлэй үедэ хүнгэн атлетикын долоон зүйлөөр мүрысэхэдөө, оронойнгоо рекордые дүрбэн удаа hайжаруулжа шадаhан байна. Тиихэдэ тэрэ спортын зургаан зүйлөөр 5539 очко абажа, СССР-эй рекорд тогтоогоо.

Эдэ үдэрнүүдтэ Надежда Виноградова «Дружба-84» гэhэн уласхоорондын мүрысөөндэ хабаадалсахаар бэлэдхэл, hорилго гаража байнхай. Энэ мүрысөөн августын 16-haa 18 болотор Прага хотодо үнгэрхэ юм.

Б. МИРОМАНОВ.

Спорт

БЭЛИГТЭЙ БОКСЕР

Манай нютагай хүбүүн Игорь Хабалов Москва хотын дээдэ hургуулида амжалтатайгаар hурахынгаа хажуугаар спортоор ехэ hорилго хэдэг юм. Тэрэ Закаменск горедой дунда hургуулида hуража байхадаа, анха түрүүн боксын онол аргатай танилсажа эхилээ hэн. Тиихэдэ тренерээр Игориин эсэгэ — Николай Тыкшеевич Хабалов байhан.

1982 ондо Мухар-Шэбэрэй дунда hургуулиие дүүргээд, И. Хабалов Москвагай Бауманай нэрэмжэтэ МВТУ-да ороhон намтартай. Мүнөө тэрэ СССР-эй спортын габьяата мастер, СССР-эй габьяата тренер Иван Степанович Багаевай хүтэлбэреэр hорилго хэдэг.

1982 ондо И. Хабалов Москва хотын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хабаадахадаа, мастерта кандидадай норматив дүүргээ hэн. Мүн тэрэ жэлдэ «Буревестник» ДСО-гой түбэй соведэй түрүү hууриин түлөө тулалдахадаа 48 килограмм шэгнүүртэй спортсменүүдэй дунда гурбадахи hуури эзэлhэн байна.

1983 ондо дээдэ hургуулинуудай хоорондо Москва хотын түрүү hуури эзэлхын түлөө ехэ мүрысөөндэ Игорь Хабалов наадахадаа, нэгэдэхи hуури эзэлжэ, Москвагай чемпион болоhон алдартай.

1983 оной май hарада үнгэргэгдэhэн Москвагай спартакиадада Игорь хоёрдохи hууриде гараад, боксоор СССР-эй спортын мастерай нэрэ зэргэдэ хүртөө hэн. Тиигэжэ тэрэ СССР-эй арадуудай Спартакиадын уласхоорондын мүрысөөндэ хабаадаха эрхэтэй болоно, тэндэ ороной бэрхэ спортсменүүдтэй тэн тэрээ тулалдажа, бронзо медальда хүртөө бэлэй.

1983 оной декабрь hарада И. Хабалов «Буревестник» ДСО-гой Түбэй соведэй чемпион болоо юм. Байгша ондо И. Хабалов Советскэ Союзай түрүү hуури эзэлхын түлөө ехэ мүрысөөндэ хабаадаа. Студентнүүдэй бүхэсоюзна нааданда тэрэ мүнгэн медальда хүртэhэн байна.

Б. ЦЫДЫПОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда: «КПСС-эй ЦК-гай секретарь нүхэр Н. И. Рыжков — манай республикада». «БАМ ошолго»—С. Вяткинай статья.

Хоёрдохи хуудаhанда: «Түсэб болон түйлалта — Л. Левченкын статья. «Баунтаhаа мэдээсэнэ» — материалнуудай суглуулбари.

Гурбадахи хуудаhанда. «Забайкалиин дайдые шэнжэлэгшэ» — Н. Тугутовай статья. Уласхоорондын мэдээсэл.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: «Атаархама хуби заяан» — Ц. Субановай статья. «Августын киноэкран» — В. Павловагай статья.

СЭНХИР ЭКРАН

7, ВТОРНИК

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Ну, погоди!»—мультфильмнүүдэй 5, 6, 7, 8-дахи серинүүд. 10.35 — СССР-эй ГАБТ-ын духовой оркестрэй концерт. 11.15—«ТАСС уполномочен заявить...» (6-дахи сери). 12.25 — Арадай творчество» — теле-шэнжэлэл. 13.10 — hүүлэй hонин. (13.15 хүрэтэр). 15.15 — hүүлэй hонин. 15.30 — «Прогулка по Берлину» — гурбан серитэй уран hайханай телефильм. (2-дохи сери). 18.00 — Үхибүүдтэ ангууд тухай».

Улаан-Үдэ. 18.30 — «Байгал». 18.40 — «Партиин шиидхэбэринүүдтэй тааралдуулан». «Хамтын ажалай hургуули». Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй технологическа цехэй коллектив тухай. 19.10 — «Байгал».

Москва. 19.30 — И. Гайднай симфони. 19.45—«Мүнөөдэр— түби дэлхэйдэ». 20.00—«Барилга ба архитектура»— киножурнал. 20.10 — «Манай саад». 20.40 — «ТАСС уполномочен заявить...» (7-дохи сери). 22.00—«Время». 22.30 — «И образ мой предстанет тебе...» И. С. Тургенев. Фильм-концерт. 23.45 — «Мүнөөдэр —түби дэлхэйдэ». 24.00—Футболоор СССР-эй чемпионат. «Спартак» — «Зенит» (01.50 хүрэтэр).

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20 — «Трава у дома» — баримтата фильм. 9.40 — «И вечный бой...» Александр Блогой ажабайдалhаа», Уран hайханай телефильм. 10.50—«Хүбүүхэн ба басагахан» — мультфильм. 11.00 — Академик В. И. Вернадский. 11.45—«Эдиршүүлэй творчество». 12.15 — «Шатарай hургуули». Бэлиг шадабариин хэшээлнүүд. 12.45— Искусствын мастернууд. СССР-эй арадай артист Д. Баниoнис. 13.55 — «Түрүүшын дуран тухай долоон хөөрөөн» — үхибүүдтэ зорюулагдаhан уран hайханай телефильм. 15.00 — Француз хэлэн. 15.30 —«Этот фантастический мир». 16.40—hүүлэй hонин. 16.45—18.30 — Забhарлалга.

Москва. ...ствын нара... римтата фи... нахи орон... культурна ... 19.20 — «... сне и наяву...

Улаан-Үдэ. ...гашан». 2-до... тухай. 20.00 ... 20.10 — «... Яхадай гүр...

Москва. 2... нойрсогты, ... ли» — мул... Уласхооронд... «Время». 22... ророайон»—ур... лефильм (Ве... рэтэр).

Редактор
И. Р...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62 отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов —2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95 отдел объявлений —2-65-54.

Республиканская типография Гос...ственного комитета Бурятской АССР ... делам издательств, полиграфии и ...ной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина ... Н-01515. Заказ № 181. Индекс 04...